

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W POWIECIE SŁAWIŃSKIM
NA LATA 2016-2023

Sławno 2016

SPIS TREŚCI

	Wstęp	3
I	Ocena realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sławieńskim do roku 2015	4
II	Harmonogram prac nad strategią	5
III	Diagnoza Powiatu Sławieńskiego	9
	1. Pomoc społeczna i piecza zastępcza – aktualny stan, problemy i wyzwania	12
	2. Bezrobocie – charakterystyka rynku pracy w powiecie i problemy osób bezrobotnych	20
	2.1. Charakterystyka rynku pracy	22
	2.2. Rola funduszy unijnych	25
	2.3. Problemy osób bezrobotnych	26
	3. Osoby niepełnosprawne – sytuacja w powiecie sławieńskim	28
	3.1. Bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych	35
	3.2. Infrastruktura służąca osobom niepełnosprawnym w powiecie sławieńskim	37
	4. Przemoc w rodzinie – analiza problemu i skali zjawiska	43
	7. Opieka nad osobami starszymi – stan obecny i wyzwania	49
IV	Analiza SWOT	53
V	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sławieńskim w latach 2016-2023	61
	5.1 Cele i działania	62
VI	Sposób realizacji strategii i ramy finansowe	79
VII	Wskaźniki oraz monitoring realizacji strategii	81
VIII	Zakończenie	84
	Bibliografia	86

WSTĘP

Podstawą dla rozwoju każdego powiatu jest strategia. Ta swoista konstytucja powiatowa określa cele, działania oraz misję do osiągnięcia. Dokument ten a przede wszystkim jego przygotowanie służyć ma ludziom. Strategia ma stanowić podwalinę do rozwoju powiatu sławieńskiego i aplikowania o środki zewnętrzne na działania mając przyczynić się do poprawy życia mieszkańców.

Jednym z ważniejszych czynników mających wpływ na rozwój powiatu i społeczeństwa jest sprawny system pomocy umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych oraz stanowiący rzeczywiste wsparcie dla osób i rodzin tego potrzebujących. Proces urzeczywistniania takiego systemu wymaga opracowania długofalowego programu rozwoju, zakładającego powiązanie wszystkich obszarów w spójny wielofunkcyjny zespół instytucji zajmujących się pomocą w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Diagnoza występujących na terenie powiatu problemów społecznych w latach 2012-2014 została oparta na danych pozyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji w Sławnie, Szpitala Powiatowego, Placówek opiekuńczo – wychowawczych i innych instytucji statutowo działających dla dobra mieszkańców. Do prac nad tym najważniejszym dla naszego powiatu dokumentem zaproszeni zostali przedstawiciele wielu instytucji i organizacji społecznych. To spośród nich został powołany zespół roboczy podzielony na podzespoły zajmujące się pięcioma strategicznymi obszarami problemowymi. Na pierwszym spotkaniu ustalono, że najistotniejszymi obszarami problemowymi, którymi należy się szczególnie zainteresować podczas przygotowywania tego dokumentu są: pomoc społeczna i piecza zastępcza, bezrobocie, osoby niepełnosprawne, przemoc w rodzinie i opieka nad osobami starszymi.

Do podstawowych zadań strategii rozwiązywania problemów społecznych należy:

1. diagnoza problemów społecznych w powiecie,
2. analiza otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego oraz szans i zagrożeń jakie wpływają na wybrane do analizy obszary problemowe i cały powiat, czyli przygotowanie SWOT dla naszego powiatu,
3. wskazanie misji polityki społecznej,

4. ustalenie dla obszarów problemowych celów strategicznych i operacyjnych oraz określenie działań, które należy podjąć dla osiągnięcia wypracowanych celów.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie sławieńskim z założenia ma być dokumentem „żywym”. Poszczególne elementy składowe dokumentu były poddawane pod konsultacje społeczne na etapie prac zespołów. Strategia będzie monitorowana i aktualizowana, tylko wówczas możliwe będzie zapewnienie zgodności efektów końcowych z przyjętymi założeniami.

I. OCENA REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE SŁAWIEŃSKIM DO ROKU 2015.

Dokument strategiczny obowiązujący na terenie naszego powiatu do grudnia 2015r. za cele strategiczne obrał:

- prawidłowo funkcjonującą rodzinę,
- pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych i funkcjonowaniu w środowisku,
- przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków marginalizacji grup społecznych,
- zmniejszenie spożycia alkoholu i używania środków psychoaktywnych oraz ograniczenie ich negatywnych skutków wśród mieszkańców powiatu,
- tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego,
- przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.

Na przestrzeni lat podczas realizacji strategii podejmowano różnorodne działania, w oparciu o opracowane cele operacyjne i dążono do zniwelowania problemów społecznych. Wiele rzeczy udało się osiągnąć:

- sprawnie działający system współpracy pomiędzy Ośrodkami Pomocy Społecznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- aktywizację osób bezrobotnych i niepełnosprawnych dzięki realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez OPS, PCPR i PUP,
- promocję rodzicielstwa zastępczego,
- podniesienie świadomości społecznej dzięki organizowanym kampaniom informacyjnym.

Nie sposób wymienić wszystkich podjętych działań, osiągniętych efektów ani osób zaangażowanych w realizację misji powiatu. Wartością dodaną zakończonej strategii jest zespół profesjonalnie przygotowanych osób pracujących w strukturach pomocy społecznej. To oni na co dzień stykają się z problemami społecznymi pojawiającymi się na naszym terenie i ich wiedza stanowiła podwaliny do przygotowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie sławieńskim do 2023 roku.

II. HARMONOGRAM PRAC NAD STRATEGIĄ

W związku z tym, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sławieńskim obowiązywała do 2015r. podjęto działania zmierzające do opracowania i przyjęcia tożsamego dokumentu strategicznego na dalszy okres. W dniu 8 grudnia 2015r. odbyło się pierwsze spotkanie inaugurujące początek prac nad nową strategią.

Zarządzeniem z dnia 8 stycznia 2016r. Starosta Sławieński powołał Zespół do spraw Przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Sławieńskiego, który został podzielony na podzespoły robocze w składzie:

Zespół do spraw pomocy społecznej i pieczy zastępczej:

1. Małgorzata Maciuk-Radawiec, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
2. Krystyna Ślebioda, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Postominie.
3. Marta Kopa, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malechowie.
4. Dominika Wróbel, Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławnie.
5. Wioleta Romańczuk, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.
6. Beata Porębska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.
7. Anna Radomska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławnie.
8. Edyta Czarnuch, Dyrektor Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Sławnie.
9. Anna Wiaderna, pracownik socjalny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
10. Anna Ruchniak, konsultant, koordynator Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.

Zespół do spraw bezrobocia:

1. Krystyna Sokolińska, Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie.
2. Andrzej Protasewicz, radny powiatu sławieńskiego.
3. Anna Ruchniak, konsultant, koordynator Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
4. Anna Radomska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławnie.
5. Janina Łyczko-Schmidt, pracownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Postominie.

6. Marta Kopa, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malechowie.

Zespół do spraw osób niepełnosprawnych:

1. Monika Nawrocka, samodzielny referent Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
2. Andrzej Popielarz, samodzielny referent Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
3. Andrzej Granisz, Przewodniczący Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sławnie.
4. Elżbieta Betlińska, Przewodnicząca Stowarzyszenia „Amazonek” w Darłowie.
5. Krzysztof Galik, Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Sławnie.
6. Anna Ruchniak, konsultant, koordynator Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
7. Ksiądz Krzysztof Sendecki, Dyrektor Hospicjum w Darłowie.
8. Agata Witkowska, Naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Sławnie.
9. Anna Radomska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławnie.
10. Krystyna Ślebioda, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Postominie.
11. Wioleta Targońska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malechowie.
12. Grażyna Stawecka, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.
13. Dorota Drzazga, Prezes Fundacji „Nie lękajcie się”.

Zespół do spraw przemocy w rodzinie:

1. Alina Rudnik, pedagog Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
2. Dorota Frąszczak, Dyrektor Powiatowej Poradni Psychologicznej–Pedagogicznej w Sławnie.
3. Ireneusz Dąbrowski, Przewodniczący Zespołu Kuratorów przy Sądzie Rejonowym w Sławnie.
4. Łukasz Ochędalski, przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Sławnie.
5. Anna Ruchniak, konsultant, koordynator Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.
6. Anna Radomska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławnie.
7. Dariusz Bolesta, zastępca Kierownika w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sławnie.
8. Sylwester Pająk, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Postominie.
9. Wioleta Targońska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malechowie.
10. Waldemar Wieczorek, Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.

Zespół do spraw opieki nad osobami starszymi:

1. Anna Radomska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławnie.
2. Ksiądz Krzysztof Sendecki, Dyrektor Hospicjum w Darłowie.
3. Agata Witkowska, Naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Sławnie .
4. Anna Ruchniak, konsultant, koordynator Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie

5. Elżbieta Betlińska, Przewodnicząca Stowarzyszenia „Amazonki” w Darłowie.
6. Grażyna Jędrzejewska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Postominie.
7. Agnieszka Lewczuk, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malechowie.
8. Beata Porębska, pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Darłowie.
9. Małgorzata Maciuk-Radawiec, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.

W okresie od stycznia do czerwca 2016r. zespoły spotykały się w celu opracowania dla poszczególnych obszarów: analizy SWOT, celów strategicznych i operacyjnych oraz działań. Członkowie zespołów wspólnie opracowali misję powiatu i dążyli do stworzenia dokumentu, którego wartość merytoryczna będzie wysoka, a znaczenie sformułowanych celów fundamentalne dla rozwoju powiatu sławieńskiego.

III. DIAGNOZA POWIATU

Powiat sławieński położony jest w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Północną granicę powiatu na długości 44 kilometrów wyznacza Morze Bałtyckie. Od zachodu graniczymy z powiatem koszalińskim, zaś od wschodu i południa z powiatem słupskim. W skład powiatu wchodzi gminy:

- gmina miejska Sławno,
- gmina wiejska Sławno,
- gmina miejska Darłowo,
- gmina wiejska Darłowo,
- gmina wiejska Malechowo,
- gmina wiejska Postomino.

Położenie gmin obrazuje poniższa mapka

W powiecie sławieńskim znajduje się 156 miejscowości i 108 sołectw, powierzchnia wynosi 1043,20 km² a na koniec 2014r. liczba ludności wynosiła 56 606 osób.

Teren powiatu położony jest na Wysoczyźnie Sławieńskiej, która jest częścią Równiny Słupskiej. Teren ten został ukształtowany przez zlodowacenie bałtyckie, dzięki czemu występują tu równiny, krajobraz wybrzeża morskiego a także liczne lasy oraz krajobraz wiejski. Teren nadmorski tworzą wydmy porośnięte lasami sosnowymi i mieszanymi. W miejscowościach powiatu zachowało się wiele zabytków stanowiących istotne walory kulturowe regionu (budynki, liczne kościoły, pałace, zabytkowe parki wiejskie, cmentarze). Na terenie powiatu występują liczne stanowiska archeologiczne oraz wyodrębnionych jest 5 rezerwatów przyrody.

Powietrze w powiecie sławieńskim jest czyste. Przeważa klimat morski. Cechuje go występowanie bryz, cieplejszych zim i nieco chłodniejszych jesieni. Sąsiedztwo Bałtyku przyczynia się do lokalnego zróżnicowania poszczególnych czynników meteorologicznych.

W gospodarce powiatu duże znaczenie odgrywają: rolnictwo i leśnictwo, turystyka, działalność usługowa, połowy i przetwórstwo ryb.

Sąsiedztwo Morza Bałtyckiego, specyficzny mikroklimat, duża liczba jezior oraz istniejące walory przyrodnicze i środowiskowe powiatu przyczyniają się do rozwoju turystyki, działalności usługowej i uzdrowskiej. Gospodarka morska i turystyczna rozwija się intensywnie na terenie całego powiatu. Działają wiele gospodarstw agroturystycznych. Na dynamiczny rozwój tej branży gospodarki składają się liczne szlaki turystyczne i bogata sieć ścieżek leśnych. Najbardziej atrakcyjne turystycznie są obszary nadmorskie z plażami oraz tereny z malowniczymi rzekami i jeziorami. Atrakcyjne są rzeki – Wieprza i Grabowa – płynące przez malownicze doliny. Dobrze rozwinięta baza turystyczna sprzyja uprawianiu wielu form turystyki oraz sportów. Obszary te stwarzają dogodne warunki do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej, konnej a także do uprawiania sportów wodnych czy wędkarstwa. W Darłowie działa Lokalna Grupa Rybacka w dorzeczu Wieprzy.

58,7% powierzchni powiatu zajmują użytki rolne, łącznie 61 290ha (większość stanowią grunty IV klasy). Lesistość powiatu wynosi 28,3% przy lesistości Polski 28,9%. W strukturze wiekowej przeważają drzewostany w wieku 41-50 lat. Stan sanitarny lasów określany jest jako dobry. Nie stwierdzono szkód ze strony przemysłu, dlatego lasy powiatu sławieńskiego są uznawane za jedno z najzdrowszych na Pomorzu Środkowym.

Uwarunkowania środowiskowe oraz korzystne położenie sprawiają, że na terenie powiatu sławieńskiego prężnie wykorzystywane są odnawialne źródła energii tj. energia wiatrowa, słoneczna, wodna i geotermalna.¹ W Ogólnopolskim Rankingu Energii Odnawialnej za rok 2015 prowadzonym przez Związek Powiatów Polskich na szczęblu gmin wiejskich Postomino zajęło 2 miejsce.

1. Pomoc społeczna i piecza zastępcza- aktualny stan, problemy i wyzwania.

---

¹ Informacje zaczerpnięte z: „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Sławieńskiego na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”

„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. (...) Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.”²

Za realizację polityki społecznej na terenie naszego powiatu odpowiadają jednostki sektora finansów publicznych tj: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej. Ważną rolę w systemie pomocy społecznej i pieczy zastępczej odgrywają również: Dom Dziecka w Darłowie, Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze Dorian I oraz Dorian II, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Sławnie, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Miejskie i Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podczas prac zespół roboczy do spraw przygotowania strategii wytypował następując problemy jako dominujące w tym obszarze:

- brak egzekwowania zasad uczciwej pracy i płacy,
- brak kontroli pracodawców,
- brak nadzoru nad firmami notorycznie zgłaszającymi wolne miejsca pracy,
- wyrejestrowywanie osób bezrobotnych z Urzędu Pracy przy długotrwałej chorobie,
- słaba komunikacja lokalna,
- brak opieki nad dziećmi, zwłaszcza na terenach wiejskich, dla osób chcących powrócić do pracy,
- redukcja etatów w policji,
- zbyt duże obciążenie różnorodnymi zadaniami pracowników socjalnych i Ośrodków Pomocy Społecznej,
- brak lokali socjalnych,

---

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016r. poz. 930 z późn.zm.)

- brak Ośrodka Interwencji Kryzysowej na terenie powiatu,
- brak grup samopomocowych w lokalnej społeczności, np. przy asystentach rodzinnych,
- izolacja społeczna i stygmatyzowanie rodzin z problemem przemocy czy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- mała aktywność społeczna lokalnych liderów,
- zbyt mało zadań zleczanych jest organizacjom pozarządowym,
- brak schronisk dla bezdomnych na terenie powiatu,
- duże zagrożenie bezdomnością wśród rodzin ubogich, ponieważ zamieszkiwane przez nich lokale są w złym stanie technicznym,
- brak pogotowia rodzinnego na terenie powiatu,
- brak procedur pomocy opisujących odpowiedzialność i rolę poszczególnych instytucji.

Wytypowane problemy mają bezpośrednie przełożenie na powody korzystania i przyznawania pomocy przez Ośrodki Pomocy Społecznej. Zamieszczone poniżej tabele przedstawiają obrazowo jak wyglądała sytuacja na przestrzeni lat 2012-2014 w wybranych Ośrodkach. Źródłem niniejszego materiału są dane uzyskane z Ośrodków Pomocy Społecznej w powiecie.

Tabela nr 1: PRZYCZYNY PRYZNANIA POMOCY

LP.	POWÓD PRYZNANIA POMOCY	MOPS DARŁOWO			GOPS DARŁOWO			GOPS POSTOMINO		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
1.	Ubóstwo	450	461	383	156	157	140	67	63	55
2.	Sieroctwo	0	1	0	0	0	1	0	0	0
3.	Bezdomność	29	23	22	14	11	9	3	3	3
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność	19	24	31	163	126	120	43	46	43
5.	Bezrobocie	463	447	373	255	241	214	125	132	113
6.	Niepełnosprawność	318	288	252	148	138	118	86	80	64
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	391	373	312	223	184	165	84	74	66
8.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	139	168	123	73	68	71	42	85	78
9.	Przemoc w rodzinie	4	4	14	1	1	2	5	2	4
10.	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11.	Alkoholizm	28	47	51	14	13	15	8	17	19

12.	Narkomania	4	1	2	0	0	0	0	0	0
13.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	15	11	6	7	7	0	2	8
14.	Zdarzenia losowe	2	2	1	6	9	3	7	1	2
15.	Sytuacje kryzysowe	0	0	0	0	2	0	0	0	0
16.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	1	5	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodków Pomocy Społecznej.

Przyczyny przyznania pomocy podano wskazując liczbę rodzin objętych wsparciem z powodu konkretnego problemu.

Diagnostując problemy społeczne w powiecie widać, że alkoholizm i przemoc w rodzinie są to zjawiska narastające i do tego stopnia wpływające na dezorganizację życia rodzinnego, że osoby muszą szukać pomocy i wsparcia w jednostkach pomocy społecznej. Działalność Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu to nie tylko przyznawanie pomocy. Do ich kompetencji należy również organizacja dożywiania dzieci w szkołach, przeciwdziałanie bezdomności oraz prowadzenie klubów wsparcia lub klubów seniora. Ośrodki z powiatu sławieńskiego aplikują o środki zewnętrzne oraz o żywność którą mogą rozdysponować wśród swoich podopiecznych. Liczba rodzin znajdujących się pod opieką poszczególnych ośrodków przedstawia się następująco:

Tabela nr 2: Liczba rodzin objętych opieką przez OPS

	LICZBA RODZIN POD OPIEKĄ OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE POWIATU SŁAWIEŃSKIEGO

	2012	2013	2014
MOPS SŁAWNO	472	508	482
MOPS DARŁOWO	748	742	610
GOPS SŁAWNO	490	534	558
GOPS DARŁOWO	644	558	457
GOPS MALECHOWO	212	143	132
GOPS POSTOMINO	352	267	267

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodków Pomocy Społecznej.

W latach 2008-2014 Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu sławieńskiego wspólnie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie realizowały projekt systemowy „Szansa na rozwój”. Dzięki skoordynowanym wysiłkom udało się pozyskać 9 543 113,51zł na realizację działań w ramach których objęto pomocą 983 osoby. Z przedstawionych przez OPS- y danych wynika, że realizacja projektu przyniosła wartość dodaną w postaci:

- zwiększenia zatrudnienia beneficjentów projektu (podopiecznych Ośrodków Pomocy Społecznej) przyczyniło się do poprawy sytuacji dochodowej osób, a tym samym zmniejszeniem liczby rodzin korzystających z pomocy,
- dzięki prowadzonym zajęciom osoby podniosły swoje kwalifikacje,
- systematyczność udzielanego wsparcia pobudziła beneficjentów do działania i wpłynęła na wzrost chęci do aktywności zarobkowej,
- zwiększenie liczby zatrudnionych pracowników socjalnych.

Współpraca pomiędzy Ośrodkami Pomocy Społecznej a Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie nie ogranicza się tylko do realizacji projektów. Centrum jest w powiecie podstawową instytucją mającą właściwości do wykonywania w sposób bezpośredni lub pośredni zadań z zakresu pomocy społecznej, zarówno własnych, jak również administracji rządowej. Szczególnym obszarem tej współpracy jest piecza zastępcza.

Środowiskiem najbardziej pożądanym dla efektu skutecznego wychowania i socjalizacji dziecka jest pełna rodzina biologiczna. W przypadku gdy dziecko pozbawione

jest opieki rodziny biologicznej, a jego sytuacja zdrowotna, prawna, emocjonalna (lub inna) nie pozwalają na adopcję, aby zapewnić mu bezpieczeństwo i możliwość respektowania praw obywatelskich, wynikających z konstytucji, opiekę nad nim roztacza starosta miejscowego powiatu i sytuuje je w jednej z zastępczych form opieki i wychowania: typu instytucjonalnego lub rodzinnego.³

Tabela nr 3: Liczba rodzin zastępczych i dzieci na terenie powiatu stan na 31.12.2015r.

Lp.	Gminy i miasta	Liczba rodzin zastępczych			Liczba dzieci w rodzinach zastępczych		
		spokrewnio ne	niezawodow e	zawodow e	spokrewnio ne	niezawodow e	zawodow e
1	gm. Postomino	8	4	1	9	5	3
2	gm. Malechowo	4	3	2	6	4	7
3	gm. Sławno	8	3	2	11	3	6
4	gm. Darłowo	4	3	1	4	8	3
5	m. Sławno	15	10	0	23	12	0
6	m. Darłowo	10	3	0	12	6	0
Ogółem		49	26	6	65	38	19
Łącznie		81 rodzin			122 dzieci		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.

³ Region dla rodziny, Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020

Liczby i charakterystyka dzieci trafiających pod opiekę rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych pokazują, że przyjęte działania na rzecz rozwoju rodzin zastępczych muszą być intensyfikowane. Wciąż bowiem wiele dzieci oczekuje na umieszczenie w rodzinie zastępczej. Dotyczy to zwłaszcza dzieci starszych, chorych, niepełnosprawnych i licznych rodzeństw.⁴

Istniejąca na terenie powiatu infrastruktura instytucjonalnej pieczy zastępczej wymaga reorganizacji. Wszystkie miejsca w placówkach są wykorzystane, przebywają w nich dzieci w różnym wieku i po różnych przejściach. Brak jest na terenie powiatu specjalistycznych rodzin zastępczych i pogotowia rodzinnego. Poniższa tabela obrazuje to.

Tabela nr 4: Struktura dzieci w placówkach.

PLACÓWKA PIECZY INSTYTUCJONALNEJ	ROK	LICZBA DZIECI	STRUKTURA WIEKOWA				
			1-3	4-6	7-13	14-17	18 i więcej
PLACÓWKA OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZA W SŁAWNIE	2012	27	2	2	7	16	0
	2013	29	0	1	10	16	2
	2014	33	0	1	11	20	1
DOM DZIECKA W DARŁOWIE	2012	25	0	1	10	12	2
	2013	31	0	2	12	16	1
	2014	33	0	4	16	11	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.

Analizując dane dotyczące województwa zachodniopomorskiego daje się zaobserwować fakt systematycznego wzrostu liczby rodzin zastępczych.

Opisując sytuację w obszarze pomocy społecznej i pieczy zastępczej należy podkreślić rolę i znaczenie czynności podejmowanych przez asystentów rodzinnych. Na terenie naszego powiatu jest ich 7, ale wykonują olbrzymią pracę. W przypadku rodzin nieudolnych lub

⁴ Krajowy Raport Badawczy pod redakcją dr.hab. Ryszarda Szarfenberga, Warszawa 2011,

bezradnych w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych, rodzin w których przebywają małe dzieci do działania kierowany jest asystent rodziny. To w jego gestii jest nauczyć daną rodzinę właściwego funkcjonowania w społeczeństwie i wypełniania ról opiekuńczych aby poprawić sytuację rodziny i jej członków.

Rodziny na terenie naszego powiatu borykają się z mnóstwem problemów. Najpoważniejsze z nich zostały wskazane przez członków zespołu do spraw przygotowania strategii i w celu zminimalizowania ich wpływu na społeczność powiatu zostaną podjęte działania określone w dalszej części tego dokumentu.

2. Bezrobocie – charakterystyka rynku pracy w powiecie i problemy osób bezrobotnych.

Pojęcie bezrobocia zostało wprowadzone w połowie lat 90. XIX wieku w rozumieniu przymusowej bezczynności zawodowej, od tego czasu jest ono zasadniczym problemem ekonomicznym, społecznym i politycznym.⁵

Jednym z ważniejszych działań Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie – instytucji wykonującej w imieniu powiatu zadania w zakresie polityki rynku pracy – jest łagodzenie skutków istniejącego bezrobocia. Szczególnie ważne są aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, ukierunkowane na współpracę z podmiotami gospodarczymi, samorządami lokalnymi jednostkami szkolącymi w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Sławnie liczba osób bezrobotnych na terenie naszego powiatu systematycznie maleje, co przedstawia poniższa tabela.

---

⁵ Centra Integracji Społecznej jako instrument przeciwdziałania bezrobociu w województwie zachodniopomorskim, Szczecin 2011r.

Tabela nr 5: Osoby bezrobotne w powiecie sławieńskim

LP	WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK					
		2012		2013		2014	
		Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
1.	Liczba bezrobotnych	5 205	2 600	4 747	2 337	4 158	2 046
2.	Stopa bezrobocia *	27,2%		25,3%		22,5%	
3.	Wskaźnik bezrobocia **	13,8%		12,7%		11,2%	
4.	Liczba ofert	1 361		2 018		2 444	

* stopa bezrobocia-odsetek osób bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo

** wskaźnik bezrobocia-procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie

Wzrasta również liczba ofert pracy zgłaszanych do urzędu. Dane te wskazują, że rynek pracy w powiecie sławieńskim rozwija się. Dane dotyczące spadku liczby osób bezrobotnych wśród klientów OPS wynikają również z informacji przekazanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej. Sytuację dotyczącą tej sprawy przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 6: Liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy OPS

OŚRODEK	LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH		
	2012	2013	2014
MOPS SŁAWNO	707	722	721
MOPS DARŁOWO	463	447	373
GOPS SŁAWNO	484	447	463
GOPS DARŁOWO	255	241	214
GOPS MALECHOWO	212	143	132

GOPS POSTOMINO	539	519	475

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane Ośrodków Pomocy Społecznej

W odniesieniu do kwestii problemów społecznych cieszy fakt zmniejszania się liczby osób bezrobotnych, ponieważ oznacza on poprawę sytuacji materialnej społeczeństwa powiatu, a tym samym chciałoby się wierzyć powinien oznaczać również zmniejszenie ilości zgłaszanych problemów.

2.1 CHARAKTERYSTYKA RYNKU PRACY

Wskaźniki charakteryzujące rynek pracy w powiecie sławieńskim wskazują na dwie główne cechy. Jest to obszar rozwoju turystyki na terenach nadmorskich oraz rolnictwa na pozostałych terenach (wiejskich). Z danych przedstawionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Sławnie wynika, że rolnictwo jest źródłem utrzymania dla około ¼ pracującej ludności, ma ono zatem spory wpływ na miejscowy rynek pracy.

W powiecie oprócz rolnictwa dominuje przemysł rolno-spożywczy oraz drzewny. W pasie wybrzeża najważniejszymi dziedzinami gospodarki jest gospodarka morska i turystyka. Gminy nadmorskie są bardziej zamożne, mają większy potencjał gospodarczy. W gminach oddalonych od morza jest gorzej. Rolnictwo nie oferuje wielu nowych miejsc pracy, a ponieważ popyt na zajęcie w innych branżach nie występuje w najbliższej okolicy, ludzie, którzy chcą znaleźć zatrudnienie szukają go w najbliższych miastach na terenie sąsiadujących powiatów.

O sile gospodarki regionu i jego potencjale decyduje ilość i struktura efektywnie działających podmiotów gospodarczych. W powiecie sławieńskim w 2014r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 5 903 podmiotów gospodarki narodowej. W porównaniu do roku 2012 ich liczba wzrosła 0,85%.

Tabela nr 7: Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie sławieńskim

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	2014
Podmioty gospodarcze	5 853	5 908	5 903

Źródło: Opracowanie PUP w Sławnie

Spośród ogółu podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu w końcu 2014r. 96,2% (5 676) należało do sektora prywatnego, a tylko 3,8% (227) do sektora publicznego.

Analiza struktury podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON według liczby pracujących wskazuje na dominację podmiotów mikro, tj. zatrudniających do 9 osób, które w 2014r. stanowiły 96,5% ogółu jednostek funkcjonujących na terenie powiatu. Podmioty małe, o liczbie zatrudnionych od 10 do 49 osób stanowiły 2,9%, a podmioty średnie 0,5%. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości w powiecie była typowa dla całego województwa.

Tabela nr 8: Struktura zatrudnienia w powiecie sławieńskim

Rok	Liczba podmiotów	Liczba zatrudnionych					Odsetek mikrofirm
		0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej	
2014	5903	5698	173	30	2	0	96,5%
2013	5908	5699	175	32	2	0	96,5%
2012	5853	5649	169	32	3	0	96,1%

Źródło: opracowanie PUP w Sławnie

Zaledwie dwie firmy w powiecie zatrudniają powyżej 250 pracowników. To Zakłady Drzewne POLDAN w Sławnie oraz Firma ABWood Sp. z o.o. zajmująca się również przemysłowym przerobem drewna.

Liczba małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w powiecie w 2014r. wyniosła 203. Na przestrzeni lat 2012-2014 zauważa się niewielkie zmiany w ilości MŚP.

Tabela nr 9: Liczba podmiotów w poszczególnych działach gospodarczych

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Podmioty gospodarcze ogółem	5853	5908	5903
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo	389	382	365

i rybactwo			
Przemysł i budownictwo	1177	1185	1143
Pozostała działalność	4287	4341	4395

Źródło: Opracowanie PUP w Sławnie

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie wynika, że w roku 2014 najwięcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej zgłoszono z działalności:

- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- Przetwórstwo przemysłowe
- Handel hurtowy i detaliczny
- Naprawa pojazdów samochodowych
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
- Budownictwo
- Działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca.

Powiatowy Urząd Pracy w Sławnie spośród osób zarejestrowanych w urzędzie pomaga pracodawcom w doborze kandydatów do pracy, najlepiej spełniających wymagania pracodawcy. Pracodawcy, którzy zgłoszą do PUP oferty pracy korzystają z pomocy pośredników pracy i doradców zawodowych w procesach rekrutacji i selekcji kandydatów do pracy. Korzystają z różnych form podnoszenia kwalifikacji i kompetencji osób bezrobotnych oraz z pomocy publicznej przy tworzeniu nowych miejsc pracy.

Na zlecenia Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie, Inkubator Przedsiębiorczości był organizatorem szkoleń dla osób bezrobotnych skierowanych przez Urząd, głównie: ABC Przedsiębiorczości.

2.2 ROLA FUNDUSZY UNIJNYCH

Fundusze strukturalne mają między innymi promować zatrudnienie i przeciwdziałać bezrobociu. Szczególna rola przypada Europejskiemu Funduszowi Społecznemu, który jest głównym źródłem finansowania projektów wspierających rynek pracy.

Jedną z podstawowych grup beneficjentów funduszy unijnych w Polsce są instytucje rynku pracy, w tym publiczne służby zatrudnienia. Realizują one przede wszystkim projekty nieinwestycyjne, współfinansowane w EFS. Wsparcie bezrobotnych następuje poprzez realizację przez urzędy pracy głównie projektów systemowych.

W ramach projektów systemowych finansowane są instrumenty i usługi rynku pracy wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zakres wsparcia jest ściśle określony i zgodny z planem działania na dany rok. Projekty współfinansowane z EFS wyróżnia od pozostałych działalności PUP większe ukierunkowanie wsparcia na wybrane grupy docelowe.

Nową jakością są projekty konkursowe. Dzięki nim Urzędy Pracy, które decydują się je realizować (w tym PUP Sławno) mogą przygotować bardziej atrakcyjną i zróżnicowaną ofertę wykraczającą poza standardowy zakres projektów systemowych.

W ramach realizowanych przez PUP w Sławnie projektów systemowych 6.1.3 PO KL w latach 2012-2014 wsparcie otrzymało 1155 osób bezrobotnych. Projekt ukończyły 1094 osoby, a zatrudnienie otrzymały 702 osoby, co stanowi 64,2%.

W ramach projektów konkursowych „Aktywni w każdym wieku” oraz „Młodzi z potencjałem” 6.1.1 POKL, wsparcie otrzymały 192 osoby, ukończyły projekty 161 osób, z tego zatrudnienie znalazło 86 osób tj 53,4%.

Liczne środki pozyskane w latach 2012-2014 z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektów systemowych oraz konkursowych stanowiły 51,5% Funduszu Pracy będącego w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy w Sławnie na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.

Na przestrzeni analizowanych lat liczba zarejestrowanych bezrobotnych w PUP zmniejszyła się o 1047 osób tj. 20,1%, natomiast stopa bezrobocia spadła o 4,7 punktów

procentowych. Liczba pracujących w powiecie według danych GUS wzrosła o 453 osoby, tj. 6%.

Dzięki środkom UE poprawił się wizerunek urzędów jako instytucji wspomagających bezrobotnych, wzrosła świadomość mieszkańców co do zasadności uczestnictwa w szkoleniach i stażach. Informacje jakie płyną z przeprowadzonych w tym zakresie badań makroekonomicznych oraz badania ewaluacyjne pozwalają wyciągnąć wnioski, że środki unijne przyczyniły się do poprawy sytuacji na rynku pracy, w szczególności do zwiększenia zatrudnienia, ograniczenia bezrobocia oraz zaktywizowania grup społecznych będących w szczególnie trudnej sytuacji, zwłaszcza osób niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz bezrobotnych do 25 r.ż.

2.3 PROBLEMY OSÓB BEZROBOTNYCH

Osoby bezrobotne zwracają się do doradcy zawodowego głównie po:

- Pomoc w zakresie wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia,
- Pomoc w określeniu zainteresowań, uzdolnień i predyspozycji zawodowych, wyznaczenie celu zawodowego,
- Dostarczenie wiedzy oraz informacji na temat wymagań pracodawców w odniesieniu do konkretnych stanowisk,
- Pomoc w zakładaniu własnej działalności gospodarczej,
- Informację o możliwości kształcenia, przekwalifikowania zawodowego,
- Pomoc w przygotowaniu CV,
- Pomoc w przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej,
- Pomoc w przygotowaniu do samodzielnego i aktywnego poruszania się po rynku pracy.

Zespół do spraw przygotowania strategii w obszarze dotyczącym bezrobocia wyodrębnił następujące problemy, które bezpośrednio wynikają z opisanej powyżej diagnozy:

- Brak możliwości wejścia na rynek pracy dla osób niepełnosprawnych, obawy pracodawców przed osobami niepełnosprawnymi, zwłaszcza chorymi psychicznie.
- Negatywne nastawienie społeczeństwa do zatrudniania osób niepełnosprawnych i jej zachowań.
- Stygmatyzowanie rodzin, których członkami są osoby niepełnosprawne.
- Przypisywanie zachowań osób niepełnosprawnych rodzinom jako błędów wychowawczych.
- Słaba komunikacja lokalna, problemy z dojazdem do pracy.
- Brak opieki nad dziećmi, zwłaszcza na terenach wiejskich, dla osób chcących powrócić do pracy.
- Słaby system kontroli osób niepełnosprawnych podczas prac społecznie użytecznych.
- Mentalność osób bezrobotnych, brak wiary we własne umiejętności.
- Szara strefa, zobowiązania ściągane przez komorników, niechęć do legalnego zatrudnienia.
- Słabe wynagrodzenia i w związku z tym brak motywacji do pracy.
- Niewystarczająca współpraca instytucji kształcących z urzędem pracy.
- Duże popegeerowskie obszary wiejskie z ludnością nieprzyzwyczajoną do aktywności i gospodarności.
- Brak mechanizmów w pomocy społecznej mobilizujących do podjęcia zatrudnienia.
- Brak procedur pomocy angażujących wszystkie instytucje do tego wyznaczone.

Ważnym problemem wokół którego toczyły się dyskusje była sytuacja kobiet na rynku pracy i świadczeń z Ośrodków Pomocy Społecznej. Zespół ds. przygotowania strategii

stwierdził, że zbyt wysoki zasiłek jest powodem dla którego wiele kobiet nie decyduje się na podjęcie pracy. Wysokość zasiłku jest porównywalna z wysokością pensji, co nie motywuje do podjęcia zatrudnienia. „Dotyczy to zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, którzy utracili już pierwszy rozpęd w poszukiwaniu pracy. Wysokość zasiłku jest także konkurencyjna wobec pensji gdy trzeba dojechać do pracy i zapewnić opiekę dziecku.”⁶

Problematyka bezrobocia i jego skutków jest szeroko rozważana w literaturze przedmiotu. Warto zwrócić uwagę na opracowanie, które zespół wziął pod uwagę przy formułowaniu celów działania. W ramach rekomendacji dla samorządów niższego szczebla zaproponowano następujące działania:

- Organizowanie akcji zachęcających kobiety z terenów wiejskich i nisko zurbanizowanych do podejmowania aktywności zawodowej w postaci świadczenia prywatnych usług opiekuńczych dla wypełnienia w ten sposób luki infrastrukturalnej opieki nad dziećmi. Usługi takie powinny być dotowane przez samorząd.
- Racjonalizacja polityki kształcenia zawodowego.
- Polepszenie wiedzy o miejscach pracy w gminie ale i w większych ośrodkach gospodarczych gmin i powiatów.”⁷

3. Osoby niepełnosprawne – sytuacja w powiecie sławieńskim

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 roku na terenie powiatu zamieszkuje 58 127 osób, z tego 6 235 osoby niepełnosprawne co stanowi 10,72% ogółu osób zamieszkujących w powiecie sławieńskim.

Spośród 6 235 osób niepełnosprawnych – 2 972 stanowią mężczyźni, 3 263 stanowią kobiety.

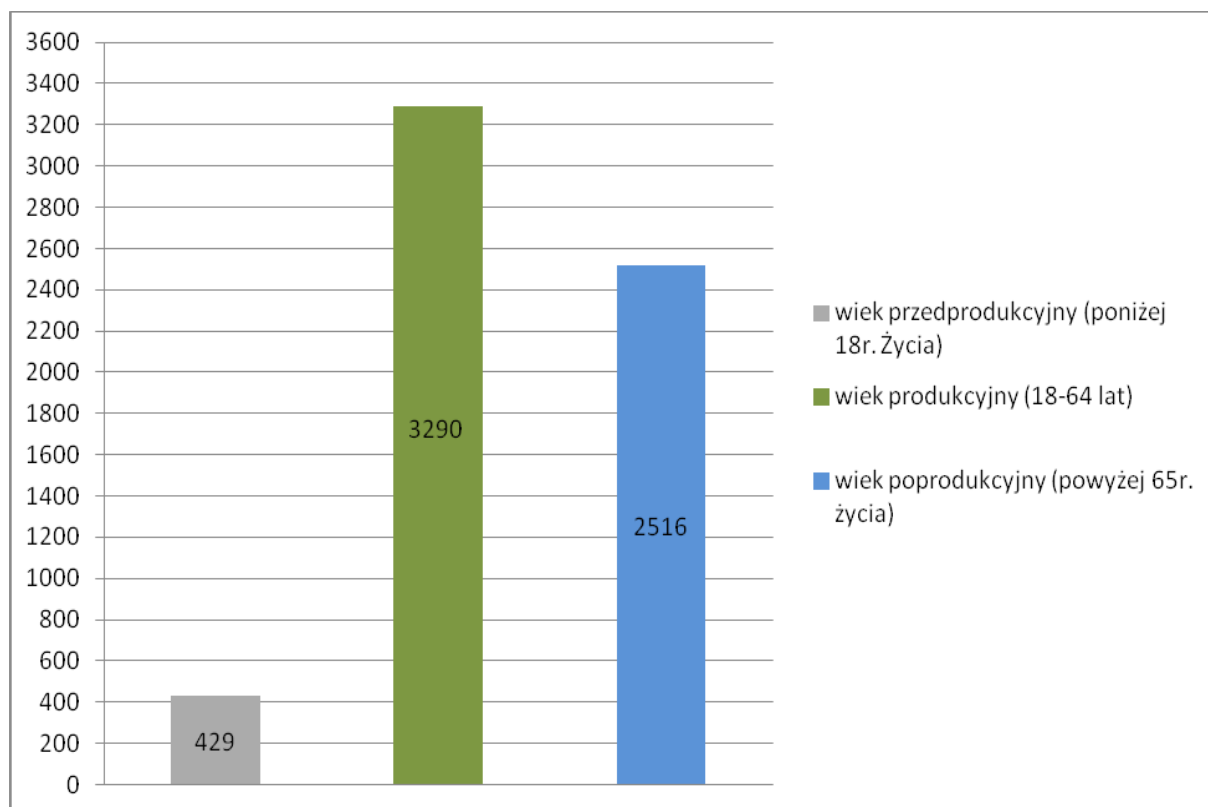
Strukturę wieku osób niepełnosprawnych przedstawia wykres.

Wykres 1: Struktura wieku osób niepełnosprawnych w powiecie sławieńskim.

---

⁶ Raport z realizacji badania jakościowego Instytucji Rynku Pracy, osób bezrobotnych, biernych zawodowo w ramach projektu systemowego pn. „Aktywizacja społeczno-ekonomiczna kobiet na poziomie lokalnym i regionalnym”, Warszawa 2013

⁷ Sytuacja kobiet na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim, Szczecin 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r.

Analizując strukturę wieku osób niepełnosprawnych w powiecie sławieńskim stwierdza się, iż największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (18-64 lata) – 3 290 osób. Drugą grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym powyżej 65 roku życia – 2 516 osób, najmniej liczebną jest grupa osób w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 roku życia) – 429 osób.

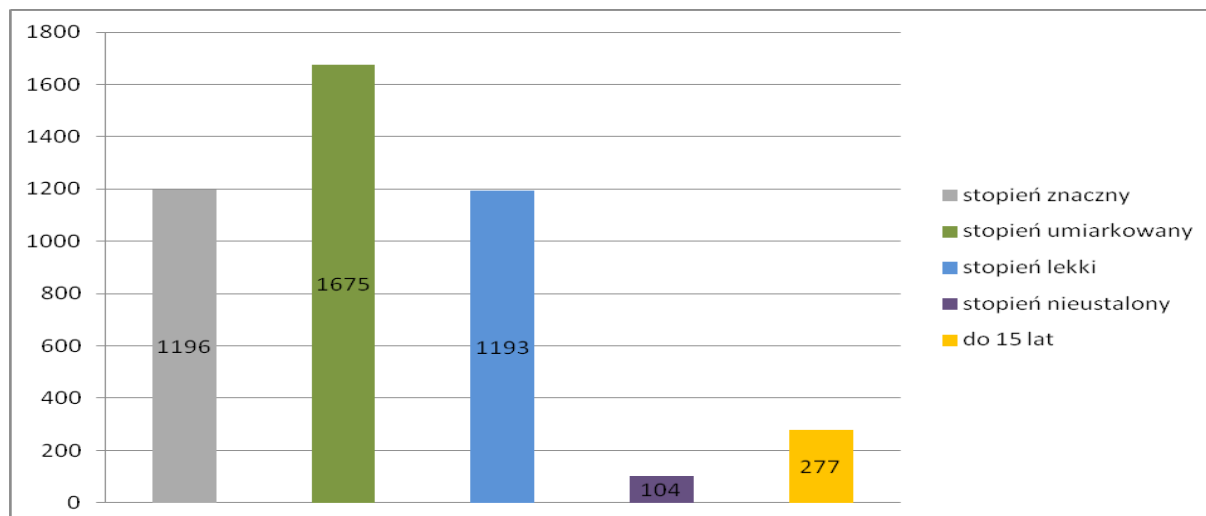
Wśród osób w wieku produkcyjnym wyodrębnia się osoby:

- w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 rok życia) – 1 009 osób,
- w wieku produkcyjnym niemobilnym (45 – 64 rok życia) – 2 281 osób.

Osoby niepełnosprawne prawnie stanowią 71,28% ogółu osób niepełnosprawnych, czyli 4 444 osoby, a osoby niepełnosprawne biologicznie stanowią 28,72% ogółu osób niepełnosprawnych tj. 1 791 osób.

Wśród osób niepełnosprawnych prawnie wyodrębnia się osoby ze znacznym, umiarkowanym i lekkim stopniem niepełnosprawności oraz osoby o stopniu nieustalonym i osoby do 16 roku życia.

Wykres 2: Struktura osób niepełnosprawnych prawnie w powiecie sławieńskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r.

Biorąc pod uwagę stopień niepełnosprawności w strukturze osób niepełnosprawnych, najwięcej jest osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności – 1 675. Porównywalną grupę stanowią osoby ze znacznym i z lekkim stopniem niepełnosprawności odpowiednio 1 196 i 1 193. Kolejną grupę stanowią osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności do 15 lat – 277 osób. Najmniej liczną grupę stanowią osoby z nieustalonym stopniem niepełnosprawności – 104.

Orzekanie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych. Potwierdzenie prawne statusu osoby niepełnosprawnej umożliwia korzystanie z przewidzianych świadczeń i przywilejów. Orzeczenie powinno służyć pomocą w ukierunkowaniu działań osoby niepełnosprawnej bądź jej opiekunów, związanym z prowadzoną terapią i rehabilitacją.

Liczbę i cel wniosków o ustalenie niepełnosprawności w powiecie sławieńskim w latach 2012-2014 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 10: Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności. Osoby przed 16 rokiem życia.

Lp.	Cel złożenia wniosku	Liczba wniosków		
		2012	2013	2014

1	Zasiłek pielęgnacyjny	209	140	124
2	Zasiłek stały	5	5	12
3	Inne	0	0	5
	RAZEM	214	145	141

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sławnie.

Tabela 11: Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Osoby po 16 roku życia.

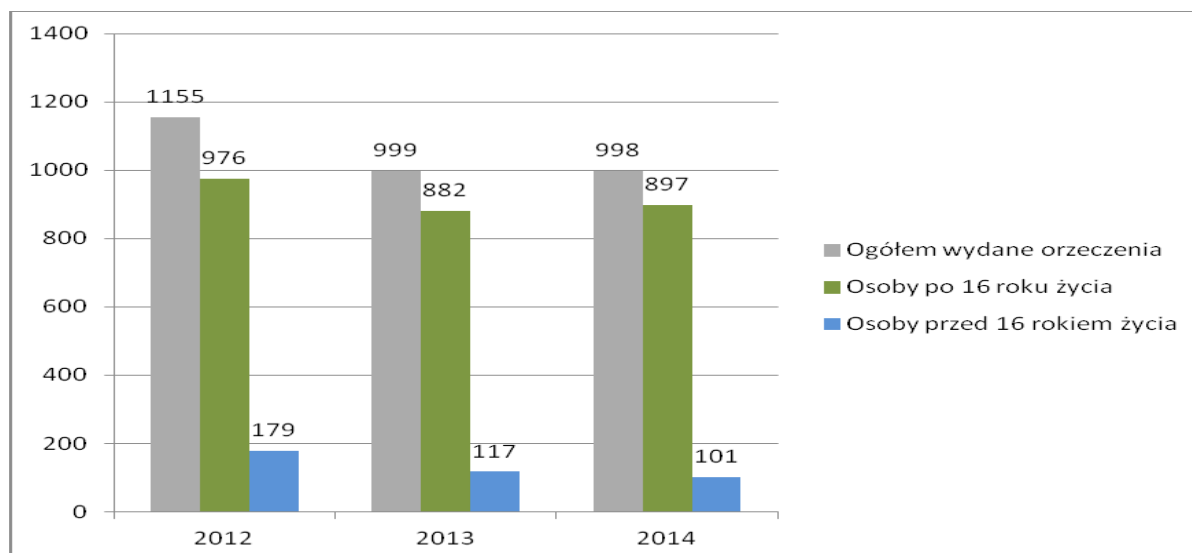
Lp.	Cel złożenia wniosku	Liczba wniosków		
		2012	2013	2014
1	Odpowiednie zatrudnienie	152	167	186
2	Szkolenie	1	0	1
3	Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	1	3	1
4	Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	70	66	60
5	Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji/ korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych	270	289	292
6	Zasiłek stały	0	0	0
7	Zasiłek pielęgnacyjny	435	377	384
8	Korzystanie z karty parkingowej	35	41	65
9	Inne	161	71	57
	RAZEM	1125	1014	1046

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sławnie.

Z danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, iż najczęstszym celem składania wniosków o ustalenie niepełnosprawności był zasiłek pielęgnacyjny. Ponadto wśród osób powyżej 16 roku życia głównym celem składania wniosków było korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji/ korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Liczbę wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sławnie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3: Liczba wydanych orzeczeń.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sławnie.

Najwięcej orzeczeń wydano w 2012r., natomiast liczba orzeczeń wydanych w latach 2013-2014 oscyluje na podobnym poziomie. Powyższa tendencja dotyczy również orzeczeń wydanych dla osób do 16 roku życia.

W analizowanych latach obserwuje się tendencję spadkową w liczbie wydanych orzeczeń.

Liczbę wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia z podziałem na stopień niepełnosprawności, wiek, płeć, wykształcenie oraz zatrudnienie przedstawia tabela.

Tabela 12: Liczba wydanych orzeczeń wg stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia i zatrudnienia dla osób po 16 roku życia.

Lata	Stopnie niepełnosprawności			Raze	Wiek				Płeć		Mniej niż podstaw.	Wykształcenie				Zatrudnienie	
	znaczny	umiarkowany	lekki		16-25	26-40	41-60	61 i więcej	K	M		Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe	Tak	Nie
2012	399	294	283	976	63	80	353	480	520	456	81	364	273	221	37	117	859
2013	326	321	235	882	85	70	325	402	445	437	59	312	269	200	46	131	751
2014	323	312	262	897	90	97	351	359	447	450	42	332	247	216	60	140	757

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sławnie.

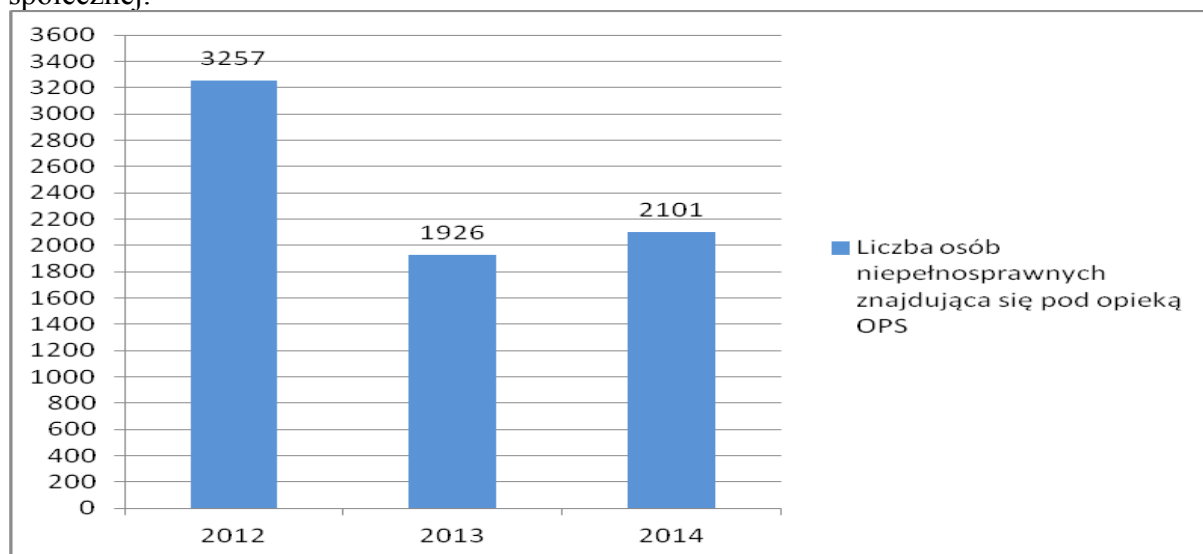
We wszystkich analizowanych latach największy udział w ogólnej liczbie wydanych orzeczeń stanowią orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Najwięcej orzeczeń wydanych zostało osobom w wieku od 61 lat i więcej. W latach 2012-2014 wydano więcej orzeczeń kobietom – 1 412.

Większość osób posiada wykształcenie podstawowe i nie pozostaje w zatrudnieniu.

Pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom świadczona jest m.in. przez ośrodki pomocy społecznej.

Poniższy wykres obrazuje liczbę osób objętych opieką przez ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu sławieńskiego.

Wykres 4: Liczba osób niepełnosprawnych znajdująca się pod opieką ośrodków pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z powiatu sławieńskiego.

W stosunku do ogółu osób niepełnosprawnych w powiecie sławieńskim w 2012r. pozostawało pod opieką OPS 52,24% osób niepełnosprawnych, w 2013 roku – 30,89% natomiast w roku 2014 - 33,70% osób niepełnosprawnych. Tendencję spadkową w liczbie osób niepełnosprawnych znajdujących się pod opieką ośrodków pomocy społecznej obserwuje się w 2013r.

3.1. Bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych w powiecie sławieńskim.

Bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13: Osoby bezrobotne niepełnosprawne.

Wyszczególnienie	Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Sławnie w latach						
	2012		2013		2014		
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	
Liczba osób niepełnosprawnych ogółem	309	142	281	120	260	117	
w tym zamieszkali na wsi	141	64	126	54	123	58	
wiek w latach	18-24	14	10	13	7	20	9
	25-34	38	18	38	16	30	13
	35-44	49	31	38	27	35	24
	45-54	106	49	88	39	73	40
	55-59	80	34	65	31	66	30
	60-64	22	-	29	-	36	1
wykształcenie	wyższe	7	3	11	6	8	6
	policealne i średnie zawodowe	33	18	31	16	39	25
	średnie ogólnokształcące	24	19	25	18	13	9
	zasadnicze zawodowe	91	39	88	35	74	33
	gimnazjalne i poniżej	154	63	126	45	126	44

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Sławnie.

Na podstawie analizy danych obserwuje się, iż liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sławnie w latach 2012-2014 ma tendencję malejącą. W roku 2014 nastąpił spadek liczby zarejestrowanych osób w porównaniu z rokiem 2012 o 15,86%.

W 2014r. największa procentowo, ze względu na poziom wykształcenia, grupa osób niepełnosprawnych figurujących w ewidencji PUP Sławno, to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – 48,46%. Kolejna grupa to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 28,46%. Osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym stanowią 15% ogółu zarejestrowanych osób niepełnosprawnych. Najmniej liczne grupy to osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 5% z wykształceniem wyższym –

3,08% .

Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sławnie objęte były formami pomocy, które przedstawia tabela.

Tabela 14: Osoby niepełnosprawne korzystające z różnych form aktywizacji.

Wyszczególnienie	liczba osób niepełnosprawnych korzystających z różnych form aktywizacji w latach					
	2012		2013		2014	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Podjęcie działalności gospodarczej	4	0	2	2	1	1
Rozpoczęcie prac interwencyjnych	7	4	3	1	4	1
Rozpoczęcie szkolenia	10	3	19	11	10	6
Rozpoczęcie stażu	14	8	13	7	25	5
Rozpoczęcie pracy społecznie użytecznej	26	8	26	13	29	12
Rozpoczęcie robót publicznych	-	-	-	-	3	1
Podjęcie nauki	1	1	-	-	-	-
Liczba zgłoszonych ofert pracy dla osób niepełnosprawnych	3		7		6	

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Sławnie.

W latach 2012-2014 najczęściej osób skorzystało z prac społecznie użytecznych, kolejną formą aktywizacji zawodowej był staż oraz szkolenia.

3.2 INFRASTRUKTURA SŁUŻĄCA OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM W POWIECIE SŁAWIEŃSKIM

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, która ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim poprzez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Tabela nr 15: Szczegółowy podział wydatkowania środków PFRON w poszczególnych latach przedstawia tabela.

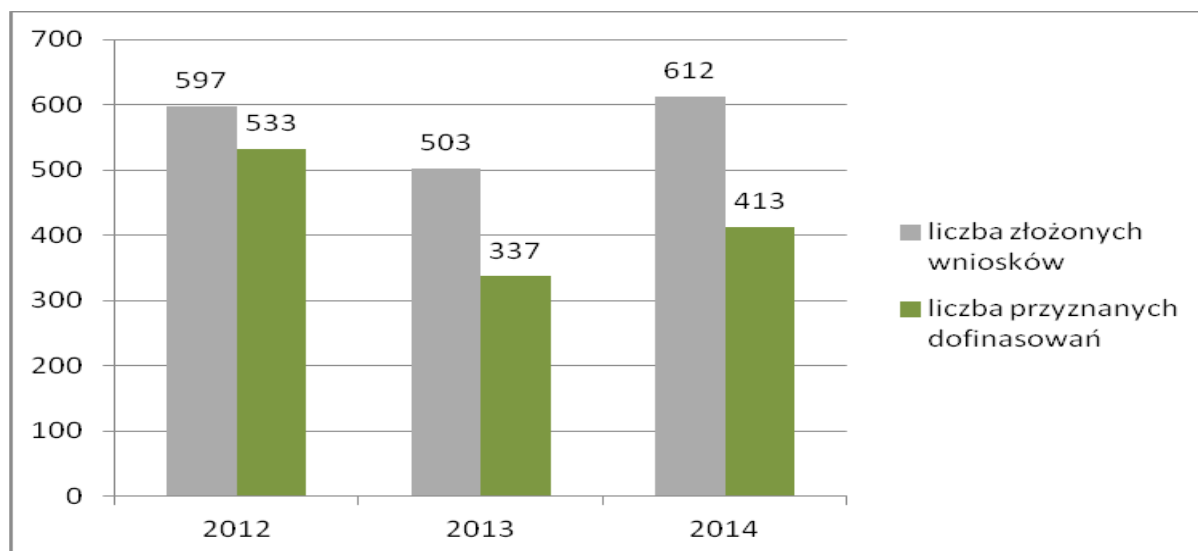
Lp.	Nazwa zadania	2012				2013				2014			
		Liczba osób		Kwota wydatkowana (w zł)		Liczba osób		Kwota wydatkowana (w zł)		Liczba osób		Kwota wydatkowana (w zł)	
		Dorośli	Dzieci	Dorośli	Dzieci	Dorośli	Dzieci	Dorośli	Dzieci	Dorośli	Dzieci	Dorośli	Dzieci
1.	Uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	179	16	180.141	25.389	68	13	78.494	21.580	124	18	138.835	30.105
2.	Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	254	44	208.202	56.414	183	37	131.441	56.064	206	32	162.088	72.281
3.	Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	36	4	227.146	34.572	31	5	113.438	10.475	29	4	117.504	15.079
4.	Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych	511		11.205		619		13.060		585		10.934	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.

Sytuacja życiowa i finansowa osób i rodzin dotkniętych niepełnosprawnością jest trudna. W większości osoby muszą być zaopatrzone w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie w życiu codziennym. Wymagają również korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji tj.: korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez różne instytucje, w tym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Potrzeby osób niepełnosprawnych oraz zakres udzielonej pomocy obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5: Liczba złożonych wniosków i przyznanych dofinansowań.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.

Na podstawie danych zobrazowanych na wykresie zauważamy, iż potrzeby osób niepełnosprawnych w roku 2014 wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 17,8%. Zakres udzielonej pomocy nie pokrywa wszystkich potrzeb wynikających ze złożonych wniosków.

Powiatowy Urząd Pracy w Sławnie dysponuje środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych oraz realizuje programy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych z powiatu

sławieńskiego.

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Marii Grzegorzewskiej w Sławnie z internatem zapewnia wychowankom poziom przygotowania ogólnego, zawodowego i społecznego, aby byli zdolni do samodzielnej egzystencji w rodzinie, środowisku i społeczeństwie, w którym przyjdzie im żyć jako osobom dorosłym. Zadanie to jest realizowane zgodnie z zasadami współczesnej pedagogiki specjalnej przy wykorzystaniu metod dostosowanych do specjalnych potrzeb edukacyjnych wynikających z niepełnosprawności wychowanków.

Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sławnie z filią w Darłowie - placówka oświatowa, której głównym celem jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej w tym logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Podstawowa opieka psychologiczno - pedagogiczna obejmuje dzieci zamieszkujące na terenie miasta i gminy Sławno i Darłowo oraz uczniów szkół działających w tym rejonie (do 19 roku życia).

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sławnie.

Zespół swoim zasięgiem obejmuje powiat sławieński.

Do głównych zadań Zespołu należy:

- wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16. roku życia,
- wydawanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16 rok życia,
- wydawanie orzeczeń o wskazaniach do ulg i uprawnień dla osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy na podstawie orzeczeń innych organów,
- wydawanie legitymacji dokumentujących niepełnosprawność i stopień niepełnosprawności oraz kart parkingowych, na podstawie ważnych orzeczeń wydawanych przez Zespół.

Ośrodki Pomocy Społecznej.

Pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom świadczona jest przez następujące ośrodki pomocy społecznej:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Sławnie
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławnie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Darłowie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malechowie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Postominie

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sławnie.

Celem działalności Domu jest organizowanie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami społecznymi, przeciwdziałanie izolacji społecznej poprzez utrzymywanie osób z zaburzeniami psychicznymi w ich naturalnym środowisku oraz kształtowanie właściwych postaw społecznych – integracja społeczna ze środowiskiem lokalnym – 30 miejsc.

Warsztat Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II w Sławnie, prowadzony przez Stowarzyszenie „AKSON” w Sławnie, stwarzający osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia zatrudnienia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztat przeznaczony jest dla 35 osób niepełnosprawnych z powiatu sławieńskiego, posiadających wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Ośrodki rehabilitacyjne

Na terenie powiatu sławieńskiego funkcjonują ośrodki, w których organizowane są turnusy rehabilitacyjne. Ośrodki zapewniają osobom niepełnosprawnym odpowiednie warunki pobytu, dostosowane do rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników turnusu, oraz bazę do prowadzenia rehabilitacji i realizacji określonego programu turnusu. Zarówno ośrodki jak i organizatorzy turnusów muszą posiadać wpis odpowiednio do rejestru ośrodków i organizatorów prowadzonego przez wojewodę.

Aktualny wykaz ośrodków i organizatorów turnusów rehabilitacyjnych dostępny jest na stronie internetowej www.empatia.mpips.gov.pl.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie

sławińskim.

1. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół na Terenie Ziemi Darłowskiej i Gmin Ościennych, ul. Wieniawskiego 8, 76-150 Darłowo.
2. Klub Amazonki, ul. Jana Matejki 17, 76-150 Darłowo.
3. Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Darłowie, ul. Wieniawskiego 13A, 76-150 Darłowo.
4. Darłowskie Centrum Wolontariatu, ul. Królowej Jadwigi 3, 76-150 Darłowo.
5. Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym „Otwarte drzwi”, ul. Tynieckiego 20, 76-150 Darłowo.
6. Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie „Na Dzisiaj”, ul. Żeromskiego 8, 76-150 Darłowo.
7. Stowarzyszenie Diabetyków, ul. Wieniawskiego 13A, 76-150 Darłowo.
8. Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Sławnie, ul. Marii Curie-Skłodowskiej 9, 76-100 Sławno.
9. Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Sławnie, ul. Marii Curie-Skłodowskiej 9, 76-100 Sławno.
10. Stowarzyszenie „AKSON”, ul. Chełmońskiego 30, 76-100 Sławno.
11. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, ul. Marii Curie-Skłodowskiej 9, 76-100 Sławno.
12. Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi „RAZEM”, ul. Mielczarskiego 1, 76-100 Sławno.
13. Fundacja Rodzina, ul. Mielczarskiego 7/5, 76-100 Sławno.
14. Stowarzyszenie na rzecz pomocy rodzinom wiejskim „Nasza przyszłość”, Postomino 85A, 76-113 Postomino.
15. Fundacja „Nie lękajcie się”, ul. Gdańska 18/2, 76-100 Sławno.

Zakład Pracy Chronionej.

Na terenie powiatu sławińskiego funkcjonuje jeden zakład pracy chronionej tj. Piekarnia – Wyrób i Sprzedaż Tadeusz Jakubowski, ul. Cieszkowskiego 27, 76-100 Sławno.

4. Przemoc w rodzinie – analiza problemu i skali zjawiska.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Osobą dotkniętą przemocą w rodzinie może być każdy, a w szczególności:

- współmałżonkowie,
- partnerzy w związkach nieformalnych,
- dzieci,
- osoby starsze,
- osoby niepełnosprawne.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie

i podporządkowanie ofiary;

- siły są nierówne – sprawca przemocy jest silniejszy od ofiary;
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe

prawa ofiary;

- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary, szkody mogą być wymierne albo niewymierne, widoczne lub niedostrzegalne, natychmiastowe, czy też odroczone w czasie.

Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie

obowiązującym porządku prawnym. Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń dla rodzin rozumianych jako instytucja, podlegająca w myśl konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ochronie i opiece państwa.⁸

Skalę problemu przemocy na terenie powiatu sławieńskiego jest bardzo trudno dokładnie zdefiniować z uwagi na brak rzeczywistych danych charakteryzujących rozmiar przemocy. Bardzo często ofiary nie decydują się z różnych względów na ujawnienie swojej sytuacji. Liczbę osób dotkniętych przemocą korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 16: Liczba osób dotkniętych przemocą

Ośrodek	Liczba osób dotkniętych przemocą								
	2012			2013			2014		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
MOPS SŁAWNO	-	-	21	-	-	25	-	-	46
MOPS DARŁOWO	15	2	21 w tym 4 dzieci	29	2	31	40	3	47 w tym 4 dzieci
GOPS SŁAWNO	-	-	40	-	-	80	-	-	116
GOPS DARŁOWO	9	0	34 w tym 25 dzieci	20	0	71 w tym 51 dzieci	17	0	59 w tym 42 dzieci
GOPS	4	0	4	16	1	26	20	3	28

⁸ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, uchwała nr 76 Rady ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r.

MALECHOWO						w tym 11 dzieci			w tym 5 dzieci
GOPS POSTOMINO	1	1	2	12	12	24	16	16	32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS

Jak wynika z przytoczonych danych problem przemocy jest zjawiskiem narastającym. Niepokojący jest fakt, że tak dużo dzieci doświadcza przemocy.

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych.⁹

W 2013r. Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sławnie przeprowadziła badania wśród uczniów i nauczycieli ze szkół z terenu powiatu na temat zjawiska przemocy domowej. Wnioski z tego raportu są zatrważające:

- Na dziesięcioro przebadanych uczniów aż ośmioro doświadcza przemocy domowej.
- Najczęstszą formą przemocy fizycznej jest klaps, czyli jest to ten rodzaj przemocy fizycznej, który w najmniej dotkliwy sposób narusza ich psychikę.
- Im starsze dziecko, tym rodzice/opiekunowie częściej stosują wobec swoich dzieci bardziej okrutne formy przemocy fizycznej: bicie, szarpania, nie wpuszczanie do domu.
- Co trzeci badany uczeń jest świadkiem przemocy pomiędzy swoimi rodzicami.

⁹ Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, załącznik do uchwały nr XIII/154/12 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 12 lutego 2012r.

- 20% badanych uczniów przyznało, iż byli świadkami pobicia rodzica przez drugiego opiekuna.
- Osoby doświadczające przemocy ze strony swoich opiekunów największym zaufaniem darzą swoich rówieśników – to im najczęściej opowiadają o zjawisku przemocy domowej.
- Tylko 1/3 nauczycieli zauważa problem zjawiska przemocy w rodzinie u swoich uczniów, natomiast prowadzone badania wskazują, że co piąte badane dziecko jest ofiarą przemocy w rodzinie.
- Nauczyciele mają niski poziom wiedzy na temat procedury Niebieskich Kart.¹⁰

Pierwszym sposobem reagowania przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia w przypadku uzasadnionych podejrzeń zaistnienia przemocy w rodzinie jest założenie „niebieskiej karty”.

Tabela nr 17: Liczba „niebieskich kart” na terenie powiatu sławieńskiego.

INSTYTUCJA	LICZBA NIEBIESKICH KART – ZAŁOŻONYCH I FUNKCJONUJĄCYCH		
	2012	2013	2014
	POLICJA	61	86
MOPS SŁAWNO	16	18	39
MOPS DARŁOWO	20	31	46
GOPS SŁAWNO	10	20	29
GOPS DARŁOWO	9	17	15
GOPS MALECHOWO	6	16	24
GOPS POSTOMINO	2	23	30

¹⁰ Raport z badań przeprowadzonych wśród uczniów i nauczycieli szkół z terenu Powiatu Sławieńskiego, Sławno, 28 listopada 2013r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodków Pomocy Społecznej.

Przytoczone dane obrazują, że nie tylko rośnie liczba osób doświadczających przemocy ale i wykrywanie oraz reagowanie na to zjawisko z roku na rok jest coraz większe. Procedura niebieskiej karty i zjawisko przemocy w rodzinie ma szerokie przełożenie nie tylko na działania podejmowane przez ośrodki pomocy społecznej i policję ale i na czynności prokuratury rejonowej. Uzyskane dane obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 18: Czynności podejmowane przez Prokuraturę Rejonową w Sławnie

ROK	LICZBA WSZCZĘTYCH POSTĘPOWAŃ DOTYCZĄCYCH STOSOWANIA PRZEMOCY	LICZBA ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWAŃ DOTYCZĄCYCH STOSOWANIA PRZEMOCY	LICZBA WYDANYCH ORZECZEŃ SĄDOWYCH ZA ZNĘCANIE SIĘ FIZYCZNE I PSYCHICZNE
2012	Dochodzeń 10	Umorzono 4 postępowania	8 spraw/8 skazanych osób
	Śledztw 3	W 6 spawach skierowano akt oskarżenia do sądu	
2013	Dochodzeń 20	Umorzono 7 postępowania	1 sprawa /2 osoby skazane
		Postępowanie	

	Śledztw 5	zawieszono w 1 sprawie	
		W 3 spawach skierowano akt oskarżenia do sądu	
2014	Dochodzeń 23	Umorzono 12 postępowań	1 sprawa/1 osoba skazana
	Śledztw 3	W 13 spawach skierowano akt oskarżenia do sądu	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Prokuratury Rejonowej w Sławnie.

Nawet najbardziej zaawansowane procedury, zdaniem członków zespołu do spraw przygotowania strategii nie będą sprawnie działać bez wsparcia ze strony społeczeństwa. „ Istotną rzeczą jest stała edukacja mieszkańców województwa zachodniopomorskiego – podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie – czym ona jest, jakie są jej rodzaje, a także konsekwencje. Poważnym aspektem jest także zmniejszenie przekonań jakie posiadają osoby doznające i stosujące przemoc, które kierują się mitami oraz stereotypami w obszarze przemocy domowej. Ważnym czynnikiem jest pokazywanie rozmiarów szkodliwości różnych form przemocy w rodzinie, a nie tylko nagłaśnianie najbardziej drastycznych przypadków. (...) Warto też tworzyć edukacyjno-informacyjne strony internetowe dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, na których umieszczone również będą odnośniki do innych stron internetowych zajmujących się problematyką przemocy. Ważne jest też zwiększenie roli i kompetencji pracowników pierwszego kontaktu.¹¹”

Wszystkie założenia przyjęte w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie sławieńskim, zostały wzięte pod uwagę przy opracowywaniu celów i działań w niniejszej strategii.

¹¹ Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, załącznik do uchwały nr XIII/154/12 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 12 lutego 2012r.

5. Opieka nad osobami starszymi – stan obecny i wyzwania.

Starość jako faza życia człowieka nie jest okresem wyczekiwany, nie towarzyszy mu pozytywny lub choćby neutralny wizerunek. Autorytet osoby starszej jest zjawiskiem zanikającym we współczesnych czasach. Ostatnie dekady to gloryfikacja młodości, sprawności, zabawy i sukcesów, a starość się z tymi atrybutami popkultury nie kojarzy.

Problematyce starości poświęca się ostatnio bardzo wiele uwagi, co wynika przede wszystkim z zaawansowanego procesu starzenia się społeczeństwa polskiego. Skala problemu starzenia się społeczeństwa urosła do rangi kwestii o strategicznym znaczeniu dla Polski. Wydłużenie czasu trwania życia stanowi niewątpliwie osiągnięcie cywilizacyjne. Proces starzenia się społeczeństwa wymusza zmiany w polityce społecznej we wszystkich jej obszarach. Następuje wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekę długoterminową z uwagi na pogarszającą się wraz z wiekiem kondycję zdrowotną tej grupy ludzi. Zwiększa się potrzeba wprowadzenia nowych form usług pomocy społecznej. Zwiększająca się ilość ludzi starszych, w tym legitymujących się wyższym poziomem wykształcenia skutkuje zapotrzebowaniem na nowe jakościowo usługi o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, wypoczynkowo-rekreacyjnym, sportowym, fizjoterapeutycznym, doradczym, socjalnym.¹²

Według danych uzyskanych ze Szpitala Powiatowego w Sławnie liczbę osób hospitalizowanych w wieku 60+ przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 19: Przyczyny i liczba hospitalizacji osób w wieku 60+

ROK	LICZBA HOSPITALIZOWANYCH OSÓB STARSZYCH	POWÓD PRZYJĘCIA
2012	1753	Choroby układu krążenia, Osteoporoza, Reumatoidalne zapalenie

¹² A. Chabior, A. Fabiś, J. Wawrzyniak: „Starzenie się i starość w perspektywie pracy socjalnej”, Warszawa 2014

		stawów, Niewydolność oddechowa, Kamica żółciowa
2013	1874	Choroby układu krążenia, Osteoporoza, Reumatoidalne zapalenie stawów, Niewydolność oddechowa, Choroby układu pokarmowego
2014	1798	Choroby układu krążenia, Osteoporoza, Reumatoidalne zapalenie stawów, Niewydolność oddechowa, Choroby układu pokarmowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Szpitala Powiatowego w Sławnie.

Warto zauważyć, że osoby starsze hospitalizowane były w większości przypadków z powodu określonej grupy chorób. Chorób powtarzających się i przewlekłych. Na terenie naszego powiatu nie wyodrębniono oddziału dla osób starszych oraz nie ma specjalisty w dziedzinie geriatry.

Starzenie się jest powolnym procesem, który w rzeczywistości można przewidzieć z dużym prawdopodobieństwem niż zmianę klimatu. Proces ten nie wymaga pospiesznych działań

wywołanych paniką a dobrze przedyskutowanych, zamierzonych i przemyślnych długoterminowych reform polityki społecznej.¹³

Podobnie jak na terenie całej Europy, Polski, województwa zachodniopomorskiego tak i w naszym powiecie zmiany w strukturze ludności są zauważalne i wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży, a rośnie liczba osób starszych. Na koniec 2015r. w województwie zachodniopomorskim mieszkało 246,5 tys. osób w wieku 0-14 lat, tj. o 0,7% mniej niż w porównaniu do 2014r. Liczba ludności w wieku 65 lat i więcej wynosiła 263,5 tys. i w stosunku do 2014 zwiększyła się o 4,9%.

Starzenie się społeczeństwa zauważalne jest również wśród beneficjentów Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie naszego powiatu. Dane te obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 20: Liczba osób starszych objętych pomocą przez OPS

OŚRODEK	LICZBA OSÓB STARSZYCH OBJĘTYCH POMOCĄ		
	2012	2013	2014
MOPS SŁAWNO	92	102	90
MOPS DARŁOWO	267	274	237
GOPS SŁAWNO	58	71	79
GOPS DARŁOWO	110	140	160
GOPS MALECHOWO	26	34	27
GOPS POSTOMINO	33	14	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodków Pomocy Społecznej.

Osoby starsze zgłaszające się po pomoc do pracowników socjalnych deklarowały występowanie takich problemów jak:

¹³ N. Morel, B. Pelier, J. Palme: „Polityka społeczna jako inwestycja”, Warszawa 2015r.

- Trudna sytuacja finansowa uniemożliwiająca często systematyczne leczenie, stosowanie właściwej diety, ponoszenie opłat związanych z utrzymaniem mieszkania czy zakupem opału.
- Trudna sytuacja zdrowotna, problemy z dostępem do służby zdrowia i pomocy specjalistycznej.
- Brak opieki i pomocy ze strony najbliższej rodziny.
- Poczucie izolacji społecznej, osamotnienia, braku przydatności i możliwości zagospodarowania wolnego czasu.
- Brak umiejętności obsługi nowych technologii ułatwiających życie i umożliwiających atrakcyjne spędzenie wolnego czasu: komputera, Internetu, telefonu komórkowego, telewizji satelitarnej, itp.
- Przypadki przemocy ekonomicznej.

Wskazane problemy zostały wzięte pod uwagę przy opracowywaniu celów i działań dla tej grupy osób w ramach strategii rozwiązywania problemów społecznych.

IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT została przeprowadzona w oparciu o dwa typy źródeł informacji. Z jednej strony była to analiza dostępnych dokumentów i statystyk oraz danych uzyskanych z instytucji działających dla dobra mieszkańców na terenie powiatu, z drugiej wyniki z zajęć warsztatowych zrealizowanych w podzespołach roboczych. Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Na spotkaniach zespołów roboczych określono wewnętrzne (mocne i słabe strony) oraz wynikające z otoczenia zewnętrzne (szanse i zagrożenia) uwarunkowania rozwoju powiatu. Analizę SWOT dla powiatu sławieńskiego przygotowano, zgodnie z przeprowadzoną diagnozą społeczno-gospodarczą w ramach następujących obszarów problemowych:

- pomoc społeczna i piecza zastępcza,
- bezrobocie,
- osoby niepełnosprawne,
- przemoc w rodzinie,
- opieka nad osobami starszymi.

Mając na uwadze, iż zagadnienia dotyczące obszarów: pomoc społeczna i piecza zastępcza, przemoc w rodzinie oraz opieka nad osobami starszymi realizowane są przez te same służby społeczne oraz biorąc pod uwagę podobieństwo występujących problemów, sporządzona została jedna analiza SWOT dla ww. obszarów problemowych.

**POMOC SPOŁECZNA I PIECZA ZASTĘPCZA,
PRZEMOC W RODZINIE,
OPIEKA NAD OSOBAMI STARSZYMI**

Mocne strony	Słabe strony
- wykwalifikowana kadra pracowników działających w pomocy społecznej, - korzystne położenie geograficzne, bliskość morza, - dobre rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje istniejące w powiecie problemów społecznych, - działalność zespołów interdyscyplinarnych i zespołu eksperckiego, - działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w każdym mieście i gminie powiatu sławieńskiego,	- brak infrastruktury socjalnej: → Domu pomocy społecznej, → Noclegowni dla bezdomnych, → Dziennych klubów spotkań dla osób starszych, → Ośrodka Interwencji Kryzysowej, → Poradni Rodzinnej, → Centrum Terapeutycznego dla młodzieży, - mała liczba lokali socjalnych,

- funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych: Domu Dziecka w Darłowie, placówek Dorian I i Dorian II, placówki opiekuńczo-wychowawczej w Sławnie, Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie i Darłowie, - działalność organizacji pozarządowych, - realizowanie programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy, - opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie sławieńskim do 2023r., - działalność Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej na rzecz rodzin zastępczych, - działalność Hospicjum w Darłowie, - funkcjonowanie przy PCPR ogólnie dostępnego dla mieszkańców powiatu poradnictwa psychologicznego i prawnego, - funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy przy MOPS w Sławnie, - nieodpłatna pomoc prawna funkcjonująca przy Starostwie Powiatowym dla osób starszych i innych kategorii odbiorców określonych w rozporządzeniu, - działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku i klubów seniora, - działalność placówek wsparcia dziennego	- konieczność dostosowania placówek funkcjonujących na terenie powiatu do nowych standardów, - duże popegeerowskie obszary wiejskie ze społecznością nieprzyzwyczajoną do aktywności i gospodarności, - brak procedur pomocy angażujących wszystkie instytucje do tego wyznaczone, - niedostatecznie rozwinięta sieć ścieżek rowerowych, - słaby stopień skanalizowania powiatu, - zbyt małe środki na rozwój sportu i kultury, - system szkolnictwa zawodowego słabo dostosowany do potrzeb lokalnego rynku pracy, - brak oddziału geriatrycznego i lekarzy wyspecjalizowanych w problemach osób starszych, - zbyt wąski wachlarz narzędzi zapewniających opiekę osobom starszym, - nieskuteczne przepisy w przypadku sprawców i osób uzależnionych, - słaba dostępność komunikacyjna do miasta powiatowego mieszkańców obszarów wiejskich,

funkcjonujących przy świetlicach wiejskich w gminie Malechowo, - wystarczająca liczba lokali socjalnych na terenie gminy Malechowo, - organizowanie Dnia Seniora w Postominie i Malechowie.	
Szanse	Zagrożenia
- kampanie promujące odpowiedzialne rodzicielstwo zastępcze, STOP przemocy oraz aktywne społeczeństwo, - realizacja programu Senior-WIGOR, - realizacja projektów finansowanych z Unii Europejskiej, - funkcjonowanie partnerstwa oraz opracowanie systemu szybkiej komunikacji pomiędzy Ośrodkami Pomocy Społecznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, które można przenieść na inne płaszczyzny współpracy, - rozwój nowych rozwiązań w walce z problemami społecznymi i metod funkcjonowania/pracy instytucji pomocy społecznej, tj. Konferencja Grupy Rodzinnej itp. - podniesienie świadomości społecznej dzięki realizowanym programom i terapiom, - dobre warunki przyrodniczo-geograficzne przede wszystkim dla uprawiania sportu i promowania turystyki,	- rotacja kadr odpowiedzialnych za szybkie reagowanie np. podczas zgłoszeń o przemoc w rodzinie, - nasilający się problem przemocy w rodzinie i alkoholizmu, - ucieczka osób młodych poza granice powiatu i kraju, - „moda” wśród młodzieży na samookaleczenia, narkotyki, alkohol, papierosy, filmiki, dopalacze, - wzrost przestępczości i zjawisk patologicznych wśród młodzieży, - postępujący proces „starzenie się społeczeństwa”, brak infrastruktury socjalnej dla tej kategorii osób, - wzrost dynamiki i intensywności zmian obserwowanych problemów społecznych, - sytuacja ekonomiczna Unii Europejskiej i kryzys imigracyjny, - niska świadomość społeczna odnośnie ekonomii społecznej,

- rozwój ekonomii społecznej, tworzenie więzi społecznych, trwałych struktur w oparciu o kapitał społeczny, - działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku, - rozwój pieczy zastępczej, - rozwijanie kompetencji wychowawczych i pedagogicznych rodziców dzięki realizowanym na trenach placówek oświatowych „szkół dla rodziców”	- roszczeniowa postawa mieszkańców regionu, brak zaangażowania w inicjatywy społeczne, - zmiana przepisów, brak izby wytrzeźwień, - podczas interwencji domowej cała uwaga i oddziaływania skupiają się na sprawcy, z ofiarą nikt nie pracuje, brak możliwości zapewnienia lokali mieszkalnych dla ofiar, - brak współpracy szpitala powiatowego z policją, - zbyt mała liczba etatów w policji,

BEZROBOCIE

Mocne strony	Słabe strony
- wzrost tendencji do uzyskiwania kwalifikacji przez bezrobotnych, - duża ilość realizowanych na terenie powiatu projektów aktywizujących bezrobotnych, - spadek liczby osób bezrobotnych, - duża efektywność zatrudnieniowa realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy projektów, - wykwalifikowana i doświadczona kadra zajmująca się realizacją zadań	- brak Centrum Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej, Zakładu Aktywności Zawodowej, spółdzielni socjalnych, - niewystarczająca współpraca instytucji kształcących z urzędem pracy, - długotrwale bezrobotni posiadają niskie kwalifikacje zawodowe, - brak elastycznych form zatrudnienia dla kobiet powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka,

w Powiatowym Urzędzie Pracy i wdrażaniem projektów unijnych na terenie powiatu,	- słaba dostępność komunikacyjna do miasta powiatowego mieszkańców obszarów wiejskich, - duże popegeerowskie obszary wiejskie ze społecznością nieprzyzwyczajoną do aktywności i gospodarności, - brak mechanizmów w pomocy społecznej mobilizujących do podjęcia zatrudnienia,
Szanse	Zagrożenia
- przeprowadzenie kampanii promującej zatrudnienie osób niepełnosprawnych wśród pracodawców, - aktywizacja gospodarcza z udziałem funduszy strukturalnych, - otwarcie Centrum Integracji Społecznej w Postominie, - rozreklamowanie nowych form wsparcia pracodawców, np. program zatrudniania osób po 50r.ż., - kierunek polityki rozwoju kraju dążący do aktywizacji organizacji pozarządowych w celu wsparcia potencjałów społeczności lokalnych, - możliwość pozyskiwania środków na realizację projektów z Unii Europejskiej, - rozwinięcie działalności Inkubatora Przedsiębiorczości w Sławnie.	- utrwalenie bezrobotnego stylu życia zwłaszcza na obszarach wiejskich, - brak motywacji u długotrwale bezrobotnych do podejmowania zatrudnienia, - sytuacja ekonomiczna Unii Europejskiej i kryzys imigracyjny, - mentalność osób bezrobotnych, brak potrzeby aktywnego uczestnictwa na rynku pracy, - rozwój „szarej strefy”, - propozycja powstania województwa środkowopomorskiego, a w związku z tym podział środków i reorganizacja.

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Mocne strony	Słabe strony
- działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej, - rozbudowana i na dobrym poziomie utrzymana baza rehabilitacyjna w powiecie, - prężnie działające na rzecz osób niepełnosprawnych organizacje, - pozytywna współpraca z PFRON, realizacja programu „aktywny samorząd”, - duża liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, - działalność Środowiskowego Domu Samopomocy, - położenie geograficzne, bliskość morza, - działalność Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, - działalność zakładu pracy chronionej, - działalność Specjalnego Ośrodka Szkolno-wychowawczego w Sławnie,	- brak Zakładu Aktywności Zawodowej, spółdzielni socjalnych, - brak skutecznej polityki zatrudnieniowej dla osób niepełnosprawnych, - obawy pracodawców przed zatrudnieniem osób niepełnosprawnych, - trudna sytuacja finansowa osób niepełnosprawnych barierą w dostępie do bazy rehabilitacyjnej, - słaba dostępność komunikacyjna do miasta powiatowego mieszkańców obszarów wiejskich, - duże popegeerowskie obszary wiejskie ze społecznością nieprzyzwyczajoną do aktywności i gospodarności, - mentalność społeczeństwa, osoby niepełnosprawne na marginesie życia społecznego, - brak zniesienia barier architektonicznych w urzędach, przychodniach, szpitalach, - brak mieszkań socjalnych, - słaba dostępność refundowanej rehabilitacji w Darłowie, - ograniczona wysokość środków PFRON

	na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, - ograniczony dostęp do medycznych usług specjalistycznych.
Szanse	Zagrożenia
- przeprowadzenie kampanii promującej zatrudnienie osób niepełnosprawnych wśród pracodawców, - programy promujące i wspierające zatrudnienie osób niepełnosprawnych, - możliwość pozyskiwania środków na realizację projektów z Unii Europejskiej, - programy realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy wspierające samozatrudnienie Osób Niepełnosprawnych,	- brak wystarczających środków na realizację zadań, - niski poziom wykształcenia Osób Niepełnosprawnych, - wzrost liczby osób niepełnosprawnych w młodym wieku (16-25lat), z chorobami narządu ruchu i neurologicznymi,

V. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU SŁAWIEŃSKIEGO W LATACH 2016 – 2023

Formułując misję dokumentu mamy możliwość pokazania szerszego konspektu naszych działań. Misja ma wyrażać wolę podejmowania wielu bardzo różnorodnych działań przez instytucje i osoby, które współpracując w różnych dziedzinach będą przezwyciężać istniejące podziały wspólnie podejmując wysiłek w celu jak najbardziej efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału mieszkańców. Realizacja nakreślonej misji ma za zadanie przyczynić się do stopniowego podnoszenia poziomu życia mieszkańców powiatu.

Podczas spotkań podzespołów roboczych do spraw opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie sławieńskim wypracowano następującą misję, która obrazuje pożądany do osiągnięcia efekt realizacji ustaleń zawartych w niniejszym dokumencie:

Misją działań na terenie powiatu sławieńskiego jest dążenie do zintegrowanego, solidnego i efektywnie działającego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych występujących wśród mieszkańców powiatu.

Realizując misję chcemy aby nasz powiat był:

- atrakcyjny turystycznie, aby był regionem do którego chce się wracać,
- przyjazny rodzinom: bezpieczny, czysty z rozwiniętym systemem edukacji, z bogatą ofertą dla dzieci, z prężnie działającą gospodarką lokalną dającą pracę,
- otwarty i proinwestycyjny,
- powiatem zrównoważonego rozwoju, otwartym na świat, ambitnym oraz wyzwalającym potencjał tkwiący w jego mieszkańcach,
- powiatem, w którym poziom życia mieszkańców zmienia się, zmierzając ku standardom Unii Europejskiej.

Formułując misję powiatu sławieńskiego określono jednocześnie pożądany stan systemu pomocy społecznej naszego powiatu w momencie wyznaczonym horyzontem obowiązywania strategii. Zarysowany stan docelowy przekłada się na wyznaczone do realizacji cele i określone działania.

5.1 CELE I DZIAŁANIA

OBSZAR POMOCY SPOŁECZNEJ I PIECZY ZASTĘPCZEJ

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że najważniejszymi problemami na gruncie pomocy społecznej i pieczy zastępczej są:

- brak infrastruktury socjalnej (Domu Pomocy Społecznej, noclegowni, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Poradni Rodzinnej z Centrum Terapeutycznym dla młodzieży),
- problemy rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, bytowych itp.,
- narastanie zjawiska alkoholizmu,
- trudności w reorganizacji struktury pieczy instytucjonalnej.

Podczas prac zespołów roboczych zdecydowano, że w oparciu o istotne problemy i wiedzę kadr pomocy społecznej należy podjąć następujące działania, aby osiągnąć założone cele:

OBSZAR POMOCY SPOŁECZNEJ I PIECZY ZASTĘPCZEJ

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
Tworzenie skutecznego systemu wsparcia i opieki nad rodziną	Stworzenie systemu wsparcia rodziny.	Organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności wychowawcze rodziców, propagowanie idei „Szkoly dla rodziców”.
		Realizacja programów wspierania rodziny i przeciwdziałania przemocy.
		Stworzenie Poradni Rodzinnej z Centrum Terapeutycznym dla młodzieży.
	Rozwój usług socjalnych	Rozbudowa infrastruktury zapewniającej materialne wsparcie rodziny w kryzysie.
		Rozwój ekonomii społecznej, tworzenie więzi społecznych, trwałych struktur w oparciu o kapitał społeczny.
		Rozwijanie nowych sposobów i metod walki z problemami społecznymi przez instytucje pomocy społecznej.
		Stworzenie broszury informacyjnej określającej zakres, rodzaj, miejsce uzyskania wsparcia oraz inne niezbędne dane dla osoby podczas zaistnienia sytuacji kryzysowej w rodzinie.

	Rozbudowa systemu rodzinnej pieczy zastępczej.	Kampania promująca rodzicielstwo zastępcze podczas posiedzeń rad gmin, rady powiatu, zebrań wiejskich itp.
		Realizacja programu rozwoju pieczy zastępczej.
		Organizowanie grup samopomocowych, szkoleń i innych form wspierających rodziny zastępcze.
		Stworzenie systemu stopniowego zmniejszania liczby dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na rzecz powrotu do rodzin naturalnych, a w sytuacjach trudnych zastępowania pieczy instytucjonalnej – rodzinną.
		Utworzenie rodzinnego domu dziecka lub pogotowia rodzinnego.
		Zabezpieczenie środków niezbędnych do reorganizacji placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Każdy z powyższych celów wpisuje się w dokumenty strategiczne o zasięgu krajowym i wojewódzkim. Opracowane cele są spójne z „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności” której głównym celem jest poprawa życia Polaków. Są kompatybilne z założeniami „Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020”, a w szczególności z celem I „Wzmocnienie kondycji Rodziny w Województwie Zachodniopomorskim” oraz z celami zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 tj. z celem 6

„wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu” a zwłaszcza z celem 6.3 „wzmacnianie więzi i warunków funkcjonowania rodziny”.

OBSZAR BEZROBOCIA

Z przeprowadzonej diagnozy sytuacji osób bezrobotnych i zjawiska bezrobocia w powiecie sławieńskim wynika, że wśród najpoważniejszych problemów dla tego obszaru należy wyróżnić:

- mentalność osób bezrobotnych przejawiająca się niechęcią do podjęcia legalnego zatrudnienia,
- słabą sieć komunikacji lokalnej i problemy z dojazdem do pracy,
- niewystarczającą współpracę instytucji edukacyjnych z Powiatowym Urzędem Pracy,
- brak mechanizmów w pomocy społecznej motywujących do podjęcia zatrudnienia,
- duże popegeerowskie obszary z ludnością nie przyzwyczajoną do aktywności i pracy.

Bazując na wieloletnim doświadczeniu członkowie zespołu roboczego w obszarze bezrobocia zdecydowali, że aby polepszyć sytuację osób bezrobotnych w powiecie sławieńskim należy zrealizować następujące cele:

CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
Przeciwdziałanie i zwalczanie bezrobocia.	Aktywizacja osób bezrobotnych.	Realizacja programów dążących do aktywizacji osób bezrobotnych.
		Współpraca i uzupełnianie działań Powiatowego Urzędu Pracy i jednostek pomocy

		społecznej w zakresie zmiany mentalności oraz wyrobienia nawyku pracy wśród osób bezrobotnych.
		Działalność instytucji rynku pracy na rzecz osób bezrobotnych w tym poprzez Centrum Integracji Społecznej lub Klub Integracji Społecznej.
		Rozwój sektora ekonomii społecznej.
		Rozwój infrastruktury komunikacyjnej na poziomie gmin i powiatu jako szansa na zwiększenie mobilności osób bezrobotnych.
		Rozwój mechanizmów pozwalających na monitoring pracodawców systematycznie zgłaszających zapotrzebowanie na pracowników pod kątem oferowanych warunków pracy.
	Promowanie zatrudnienia osób bezrobotnych	Kampania wśród pracodawców uświadamiająca, że osoba bezrobotna może być wartościowym pracownikiem.
		Realizacja projektów

		skierowanych do osób bezrobotnych, których rezultatem musi być podjęcie zatrudnienia.
		Informacje w prasie lokalnej oraz na stronach internetowych o realizowanych programach, których odbiorcami może być konkretna grupa bezrobotnych.
		Współpraca Powiatowego Urzędu Pracy z przedsiębiorcami w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy.
		Działalność Inkubatora Przedsiębiorczości jako dźwigni lokalnego rynku pracy.
		Promowanie elastycznych form zatrudnienia dla kobiet powracających na rynek pracy.
		Rozwój mechanizmów motywowania klientów Ośrodków Pomocy Społecznej do podjęcia zatrudnienia.
	Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb lokalnego	Ścisła współpraca instytucji edukacyjnych z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie

	ryнку pracy.	potrzeb lokalnego rynku pracy.
		Szkolenia i warsztaty podnoszące kwalifikacje lub wyposażające w kompetencje niezbędne na lokalnym rynku pracy.
		Pomoc osobom zagrożonym utratą pracy poprzez szkolenia zawodowe i kursy kształcące.
		Motywowanie osób bezrobotnych do zdobywania lub zmiany zawodu.

Każdy z powyższych celów wpisuje się w dokumenty strategiczne o zasięgu krajowym i wojewódzkim. Opracowane cele są spójne z „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności” której głównym celem jest poprawa życia Polaków. Są kompatybilne z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 tj. z celem 6 „wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu” a zwłaszcza z celem 6.8 „wspieranie działań aktywizujących rynek pracy”.

OBSZAR DOTYCZĄCY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Najistotniejsze problemy osób niepełnosprawnych w powiecie sławieńskim:

- 1) niska świadomość społeczeństwa dotycząca niepełnosprawności,
- 2) niewystarczające środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na realizację zadań ustawowych,
- 3) mała aktywność społeczna i zawodowa samych osób niepełnosprawnych spowodowana różnorodnymi barierami,
- 4) bariery architektoniczne w dostępie do urzędów i obiektów użyteczności publicznej,
- 5) bariery komunikacyjne,

- 6) utrudniony dostęp do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym, publicznym, kulturalnym, sportowym odpowiednio do zainteresowań i potrzeb,
- 7) niedostateczne działania w zakresie wczesnej diagnozy i wczesnej rehabilitacji, (brak wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, brak procedur pomocy angażujących wszystkie instytucje do tego wyznaczone, utrudniony dostęp do specjalistów),
- 8) niedostateczna edukacja,
- 9) brak zakładu aktywności zawodowej, przygotowującego osoby niepełnosprawne do zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- 10) brak Centrum Integracji Społecznej (CIS) mającego na celu prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia,
- 11) małe zatrudnienie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, spowodowane brakiem wiedzy pracodawców, na temat możliwości i korzyści płynących z zatrudnienia tych osób.

Tworząc cele i planując działania przyświecała nam myśl, że najważniejszym zadaniem jest dotarcie do społeczności powiatu. Ważne aby ludzie przestali bać się osób niepełnosprawnych, aby przestali postrzegać te osoby w kategorii zbędnych elementów. Przy dzisiejszym tempie życia każdy z nas stanie się osobą niepełnosprawną czy to z racji wieku czy nabytych chorób. Budowanie tolerancji i świadomości społecznej to przewodnia myśl zespołu pracującego nad celami w tym obszarze.

CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego.	Podniesienie świadomości społecznej	Przeprowadzanie kampanii informacyjnych przybliżających problemy osób niepełnosprawnych i ich walory.
		Wydawanie gazetki powiatowej dla osób niepełnosprawnych.
		Publikacja artykułów w prasie lokalnej dotyczących codziennego życia osób

		niepełnosprawnych.
	Stworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	Prowadzenie kampanii skierowanych do poszczególnych grup osób niepełnosprawnych w celu ich włączenia w życie społeczne.
Przeprowadzanie kampanii informacyjnych skierowanych do pracodawców w celu pokazania im korzyści i ograniczeń związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.		
Informowanie na stronach internetowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie, Powiatu Sławieńskiego, Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy o programach promujących zatrudnianie osób niepełnosprawnych.		
Utworzenie na terenie powiatu Zakładu Aktywności Zawodowej, Spółdzielni Socjalnej, Centrum Integracji Społecznej lub innej formy działania umożliwiającej pracę zawodową dla osób niepełnosprawnych.		
Lobbowanie za stosowaniem przez jednostki sektora finansów publicznych na terenie powiatu klauzul społecznych w prowadzonych postępowaniach przetargowych dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych przez firmy.		
Realizacja programów umożliwiających osobom niepełnosprawnym nabycie bądź zmianę zawodu.		

	Tworzenie warunków do włączenia i aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społeczności powiatu.	Lobbowanie za zniesieniem barier architektonicznych w urzędach, przychodniach, szpitalu.
		Tworzenie dziennych klubów spotkań dla osób niepełnosprawnych.
		Rozwój infrastruktury komunikacyjnej na poziomie gmin i powiatu.
		Współpraca z sektorem organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych w celu wzmocnienia i rozwoju ich działalności.
		Realizowanie programów i projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.
		Tworzenie warunków i mobilizowanie osób niepełnosprawnych do podnoszenia swoich kwalifikacji i poszerzania wiedzy na miarę możliwości fizycznych danej osoby niepełnosprawnej.
		Wsparcie edukacji osób niepełnosprawnych.
		Tworzenie lokali socjalnych.
		Promocja zdrowia i edukacja prozdrowotna.
		Przeprowadzanie kampanii informacyjnych w szkołach w celu uczenia dzieci tolerancji.

Każdy z powyższych celów wpisuje się w dokumenty strategiczne o zasięgu krajowym i wojewódzkim. Opracowane cele są spójne z „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności” której głównym celem jest poprawa życia Polaków. Są kompatybilne z założeniami „programu aktywne formy przeciwdziałania

wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020”, a w szczególności z celem 2, „wyższa jakość usług dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez profesjonalizację aktywnych form pomocy, w tym przygotowanie się do standaryzacji usług (standard minimum)”. Z celem 5.3 „poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym” określonym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 oraz z celami zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 tj. z celem 6 „wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu” a zwłaszcza z celem 6.6 „rozwój sportu, rekreacji, promocja zdrowego stylu życia”.

OBSZAR PRZEMOC W RODZINIE

Materia dotycząca przemocy w rodzinie nadal jest tematem tabu dla wielu osób doświadczających różnych form przemocy domowej. Zespół wytypowany do prac w tym obszarze zdecydował, że określone cele i podejmowane działania muszą wynikać z następujących problemów:

- brak infrastruktury socjalnej tj. Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Poradni Rodzinnej z Centrum Terapeutycznym dla młodzieży,
- brak informacji gdzie należy szukać pomocy oraz w jakim zakresie ta pomoc może być udzielona w przypadku sytuacji kryzysowej,
- marginalizacja społeczna ofiar przemocy szukających pomocy,
- mentalność społeczeństwa i niechęć do interesowania się przemocą w rodzinie

Problem przemocy w rodzinie jest ważnym z punktu widzenia konsekwencji jakie ze sobą niesie nie tylko dla danej rodziny ale i całej społeczności lokalnej. Sprawa jest jeszcze poważniejsza gdy ofiarami bądź świadkami zachowań przemocowych są dzieci. Dlatego podczas prac zespołu roboczego zdecydowano, że najwłaściwszym kierunkiem działań w obszarze przemocy w rodzinie będzie ten wynikający z opracowanych celów i działań.

CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
Utworzenie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu.	Zmiana podejścia społeczeństwa do zjawiska przemocy.	Prowadzenie działań wśród dzieci i młodzieży poprzez lekcje wychowawcze i przedstawienia profilaktyczne.
		Promowanie nieagresywnych zachowań na stronach internetowych Powiatowego Centrum pomocy Rodzinie w Sławnie, Powiatu Sławieńskiego, Ośrodków Pomocy Społecznej oraz w prasie lokalnej.
		Rozwój alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla rodzin.
		Realizacja programów i kampanii zwracających uwagę na problem przemocy, brak reakcji społeczeństwa oraz brak zaufania do policji.
	Praca z rodziną zagrożoną lub dotkniętą przemocą	Rozwój nowych form i rozwiązań w walce z problemami społecznymi
		Współpraca pomiędzy instytucjami finansów publicznych a organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny zagrożonej lub dotkniętej przemocą.
		Stworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz Poradni Rodzinnej z Centrum Terapeutycznym dla młodzieży
Zebranie i wydanie w formie broszury procedur pomocy angażujących wszystkie do tego przewidziane instytucje.		
Powołanie i działalność grup wsparcia dla ofiar przemocy.		
Funkcjonowanie bezpłatnego poradnictwa psychologicznego i prawnego		

		dla mieszkańców powiatu
	Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie	Rozwój działalności Zespołu Ekspertckiego w naszym powiecie.
		Realizacja programów korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy
		Włączenie szpitala powiatowego i lokalnej służby zdrowia w programy dotyczące pomocy ofiarom i przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.
		Lobbowanie za zmianą wizerunku policji wśród społeczeństwa i zwiększeniem ilości etatów w naszym powiecie.
		Stworzenie Centrum Profilaktyki Uzależnień wśród młodzieży
		Przeprowadzanie kampanii skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących uzależnień i ich społecznych skutków.

Każdy z powyższych celów wpisuje się w dokumenty strategiczne o zasięgu krajowym i wojewódzkim. Opracowane cele są spójne z „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności” której głównym celem jest poprawa życia Polaków. Są kompatybilne z założeniami Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej tj. z celem głównym który brzmi: „w roku 2020 ekonomia społeczna stanowi ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego”. Z celem 7.1 zwalczanie problemu wywołanego przemocą domową w województwie zachodniopomorskim” określonym w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2020 oraz z celami zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 tj. z celem 6 „wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu” a zwłaszcza z celem 6.3 „wzmacnianie więzi warunków funkcjonowania rodziny”.

OBSZAR OPIEKA NAD OSOBAMI STARSZYMI

Z przedstawionej diagnozy wynika, że społeczeństwo powiatu sławieńskiego starzeje się. Jest to tendencja, którą odnotowuje się nie tylko na terenie naszego powiatu czy kraju. Jest to zjawisko zauważalne na całym kontynencie europejskim. Proces ten zdaniem ekspertów będzie postępował dlatego należy zwrócić uwagę na takie rzeczy jak:

- brak infrastruktury socjalnej dla osób starszych,
- brak procedur angażujących wszystkie instytucje i służby statutowo zajmujące się problemami osób starszych,
- niewystarczające przygotowanie służby zdrowia pod kątem potrzeb osób starszych, słaby dostęp osób z terenów wiejskich do specjalistów, brak geriatrów,
- mentalność społeczeństwa i osób starszych.

Do zmiany obecnej sytuacji społecznej osób starszych mają przyczynić się zaplanowane cele i działania.

CEL STRATEGICZNY	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
Aktywizacja osób starszych do uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.	Stworzenie systemu skutecznego wsparcia osób starszych	Tworzenie infrastruktury socjalnej np. Domów Pomocy Społecznej
		Tworzenie i rozbudowa dziennych klubów spotkań dla seniorów wspierających ich aktywność.
		Opracowanie w formie biuletynu systemu wsparcia osób starszych w różnych sytuacjach życiowych

		z wykorzystaniem wszystkich służb do tego wyznaczonych.
		Praca nad poprawą dostępu do służby zdrowia i opieki medycznej zwłaszcza na terenach wiejskich.
		Rozwój komunikacji autobusowej lub utworzenie komunikacji zastępczej na terenach wiejskich.
		Rozwój i rozszerzenie działalności Hospicjum.
	Zmiana mentalności społeczeństwa w stosunku do osób starszych.	Realizacja projektów i programów skierowanych do osób starszych i społeczeństwa pokazujących, że osoby starsze są ważne i potrzebne w kontekście rozwoju przyszłych pokoleń.
		Działania na terenie szkół skierowane do dzieci i młodzieży w celu pokazania, że osoby starsze istnieją i mogą być dobrym kompanem.
		Stworzenie oferty kulturalnej dla osób starszych.
		Rozwój działalności Uniwersytety Trzeciego Wieku (utworzenie filii na obszarach wiejskich) oraz klubów seniora.
		Praca nad stworzeniem alternatywnych form opieki nad osobami starszymi wspomagającymi opiekę rodzinną.
		Wspieranie i inicjowanie działań organizacji pozarządowych

		skierowanych do osób starszych.
		Organizowanie wolontariatu osób starszych na rzecz społeczności lokalnej np. podczas imprez szkolnych.

Każdy z powyższych celów wpisuje się w dokumenty strategiczne o zasięgu krajowym i wojewódzkim. Opracowane cele są spójne z „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności” której głównym celem jest poprawa życia Polaków. Są kompatybilne z założeniami Programu wieloletniego Senior-Wigor. Z celem II „wspieranie samorządów i wspólnot lokalnych w realizacji systemowych działań na rzecz Seniorów, Rodziny i pieczy zastępczej” określonym w Wojewódzkim Programie Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020 oraz z celami zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 tj. z celem 6 „wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu” a zwłaszcza z celem 6.5 „opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym”.

VI. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII I RAMY FINANSOWE

Rolą Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie jako jednostki organizacyjnej Powiatu Sławieńskiego jest wypełnianie zadań powiatu w zakresie polityki społecznej. W związku z tym już pod koniec 2015r. zapoczątkowano pracę, której celem było stworzenie strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu. Do prac nad dokumentem, tak ważnym dla rozwoju naszej małej ojczyzny powołano zespoły składające się z profesjonalistów dysponujących wiedzą i doświadczeniem niezbędnym w celu zbudowania rzetelnej i kompetentnej strategii.

Warto podkreślić, że za realizację tego dokumentu odpowiadać będą wszyscy przedstawiciele instytucji i jednostek statutowo działających dla dobra mieszkańców na terenie powiatu. Strategię realizować będą: jednostki organizacyjne powiatu, samorzady gmin, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej oraz inne podmioty zaangażowane w realizację polityki społecznej. Za koordynację działań, inicjowanie konkretnych rozwiązań oraz współpracę pomiędzy poszczególnymi ogniwami odpowiedzialne będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie.

Jednym z podstawowych warunków realizacji strategii a w szczególności osiągnięcia założonych celów jest jej finansowanie. Charakter planowanych działań umożliwia poszukiwanie środków na realizację założeń strategii w innych źródłach, nie tylko w budżecie Powiatu Sławieńskiego. Planuje się, że wprowadzenie w życie założonych celów będzie możliwe przy wykorzystaniu środków pochodzących z:

- budżetu powiatu,
- budżetu państwa (dotacje),
- funduszy krajowych (PFRON),
- projektów pozakonkursowych i konkursowych (środki z Unii Europejskiej),
- funduszy pomocowych,
- funduszy norweskich.

Ze względu na okres realizacji strategii do 2023r., nie jest możliwe rzetelne określenie budżetu niezbędnego do zaangażowania w celu osiągnięcia założonych działań. Ponadto wskazano, że za realizację założeń odpowiedzialne będą różne jednostki z terenu powiatu, a tym samym angażowane będą również inne środki.

Wszystkie zaplanowane działania i cele wpisują się w politykę społeczną realizowaną na terenie powiatu, a tym samym nie będą generowały konieczności ponoszenia dodatkowych wydatków. Wydatki Powiatu Sławieńskiego na politykę społeczną i pomoc społeczną prezentują się następująco:

Tabela nr 21: Wydatki powiatu sławieńskiego

ROK	WYDATKI NA POLITYKĘ SPOŁECZNĄ	WYDATKI NA POMOC SPOŁECZNĄ
2012	3 764 874,99	4 778 050,83
2013	4 778 904,83	6 482 840,54
2014	4 044 826,06	6 557 166,99
2015	2 700 988,97	7 230 346,29
STAN NA 30-09-2016	1 886 242,34	5 537 780,87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Sławnie.

Na podstawie analizy wydatkowanych środków przyjęto, że wydatki na politykę i pomoc społeczną będą wzrastać o 1 % rocznie. Wszystkie zaangażowane w realizację strategii jednostki na terenie powiatu będą również aplikować o środki zewnętrzne w celu finansowania zaplanowanych działań. Prognoza wydatków powiatu na politykę i pomoc społeczną przedstawia się następująco:

Tabela nr 22: Hipotetyczna wysokość wydatków powiatu sławieńskiego w latach 2017-2023

ROK	WYDATKI NA POLITYKĘ SPOŁECZNĄ	WYDATKI NA POMOC SPOŁECZNĄ
2017	2 701 259,07	7 231 069,32
2018	2 701 529,19	7 231 792,43
2019	2 701 799,34	7 232 515,61
2020	2 702 069,52	7 233 238,86
2021	2 702 339,73	7 233 962,18
2022	2 702 609,96	7 234 685,58
2023	2 702 880,22	7 235 409,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Sławnie.

VII. WSKAŹNIKI ORAZ MONITORING REALIZACJI STRATEGII

Ważnymi elementami planowania strategicznego nie możliwymi do pominięcia przy dokumencie o randze strategii są wdrażanie i monitoring. Wdrażanie jest procesem ciągłym, którego głównym celem jest doprowadzenie do osiągnięcia stanu określonego w misji powiatu. Monitoring wykorzystywany będzie jako narzędzie swoistego nadzoru nad realizacją wskaźników.

Przeprowadzanie monitoringu ma za zadanie:

- ocenę stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- ocenę efektów wykonania zaproponowanych programów, osiągnięcia zakładanych wskaźników,
- ocenę ważności analizy SWOT,
- sprawdzenie aktualności danych ujętych w strategii.

Przeprowadzenie powyższych działań kontrolnych pozwoli na:

- zaktualizowanie zapisów strategii,
- sporządzenie raportu opisującego stopień realizacji strategii.

Mając na uwadze długi okres realizacji strategii, przewiduje się jej okresowy monitoring. Osoba odpowiedzialna za wdrażanie i monitoring strategii z ramienia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sławnie, w pierwszym kwartale roku następnego

przedstawi sprawozdanie z realizacji strategii Dyrektorowi Centrum a po zatwierdzeniu tego dokumentu zostanie on przedłożony zarządowi powiatu. Termin pierwszego sprawozdania ustala się na pierwszy kwartał 2018r.

W związku z koniecznością stałego wdrażania strategii zdecydowano, że należy opracować wskaźniki, które pomogą ocenić stopień realizacji poszczególnych celów:

- wskaźniki produktu (weryfikowane na podstawie wydanych zaświadczeń, certyfikatów, zdjęć, protokołów, list obecności, sprawozdań i innych dokumentów):
  - liczba godzin poświęconych na analizę dokumentów opisujących sytuację społeczno-gospodarczą powiatu – co najmniej 40 godzin,
  - liczba godzin poświęconych na opracowanie sprawozdania dotyczącego realizacji strategii – co najmniej 40 godzin,
  - liczba opracowanych sprawozdań – 1 rocznie,
  - liczba zrealizowanych inicjatyw na rzecz realizacji założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- wskaźniki rezultatu (weryfikowane w odniesieniu do efektów podejmowanych działań wpisujących się w założenia strategii):
  - liczba osób uczestniczących w działaniach związanych z realizacją strategii,
  - liczba wdrożonych nowych instrumentów lub rozwiązań w poszczególnych obszarach problemowych,
  - liczba zrealizowanych projektów lub programów wpisujących się w założenia strategii,
  - liczba osób objętych wsparciem w ramach programów i projektów,
  - liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów współfinansowanych z innych źródeł, np. ze środków Unii Europejskiej,
- wskaźniki oddziaływania (na podstawie dokumentów uzyskanych od instytucji statutowo działających dla dobra mieszkańców na terenie powiatu diagnozowany

będzie wpływ strategii na realizację polityki społecznej i działań w powiecie sławieńskim):

- funkcjonowanie systemu przepływu informacji pomiędzy instytucjami realizującymi założenia strategii,
- liczba osób objętych działaniami w ramach strategii,
- liczba instytucji współpracujących na rzecz realizacji założeń strategii,
- ocena współpracy pomiędzy jednostkami statutowo działającymi na rzecz mieszkańców na terenie powiatu.

Żadna strategia nie byłaby kompletna bez określenia wizji zmian, jakie mają zaistnieć w okresie realizacji tego dokumentu aby można było przyjąć że cele zostały osiągnięte. Zakładamy, że dzięki podjętym działaniom i realizacji zaplanowanych celów uda się osiągnąć następujące rezultaty:

- wzmocniony zostanie potencjał i kompetencje rodzin funkcjonujących na terenie powiatu,
- zmniejszy się liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej,
- nastąpi wzmocnienie kondycji rodzin zastępczych i zwiększenie liczby tychże rodzin,
- na terenie powiatu będzie funkcjonował sprawny system pomocy mieszkańcom oparty o świetnie współpracujący zespół pracowników pomocy społecznej i innych instytucji statutowo działających dla dobra mieszkańców,
- nastąpi wzmocnienie roli sektora ekonomii społecznej i widoczne będzie uzupełnianie działań, jak również szeroko rozumiana współpraca pomiędzy przedstawicielami organizacji pozarządowych a jednostek sektora finansów publicznych,
- instytucje edukacyjne działające na terenie powiatu dzięki ścisłej współpracy z Powiatowym urzędem Pracy w Sławnie, dostosują ofertę szkoleniową do potrzeb lokalnego rynku pracy a tym samym spadnie liczba osób bezrobotnych,

- działalność powołanych w oparciu o zapisy strategii instytucji przyczyni się do poprawy kondycji społeczeństwa powiatu, między innymi zniwelowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz ograniczenia liczby osób uzależnionych,
- seniorzy będą aktywnie uczestniczyć w życiu społeczności lokalnych i przyczyniać się dzięki swojemu doświadczeniu do rozwoju powiatu,
- podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie dostępności do informacji związanych z niepełnosprawnością,
- zwiększenie zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Strategia Rozwiązywanie Problemów Społecznych w Powiecie Sławieńskie do roku 2023 jest dokumentem długofalowym. Określa wypracowane wspólnie przez przedstawicieli zespołów roboczych kierunki działań, których podjęcie jest warunkiem dalszego harmonijnego rozwoju naszego powiatu.

Podczas prac nad dokumentem przyświecało nam motto Seneki tj.: „ważna jest nie tylko świadomość celu podróży ale i stałe sprawdzanie kursu żeglowania”. Każdy element strategii jest częścią składową misji sformuowanej dla naszego powiatu jako ***dążenie do zintegrowanego, solidnego i efektywnie działającego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych występujących wśród mieszkańców powiatu.*** Diagnoza, problemy, cele, działania, wskaźniki, rezultaty i monitoring zazębiają się. Nie uda się osiągnąć zakładanych rezultatów bez systematycznie i rzetelnie prowadzonego monitoringu.

Strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można podjąć dla dobra ogółu. Daje możliwości nie tylko aplikowania o środki zewnętrzne ale przede wszystkim umożliwia harmonijny rozwój.

Najważniejszym założeniem strategii jest współpraca wszystkich służb, instytucji i podmiotów ekonomii społecznej nie tylko w realizacji założeń strategii ale również, a może przede wszystkim dla dobra społeczności naszego powiatu.

BIBLOGRAFIA

1. Program „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu Oficjalna strona powiatu sławieńskiego.
2. Informacje uzyskane od jednostek statutowo działających dla dobra mieszkańców powiatu sławieńskiego.
3. Informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Sławnie oraz jednostek.
4. Zjawisko przemocy domowej na terenie Powiatu Sławieńskiego, raport z badań przeprowadzonych wśród uczniów i nauczycieli szkół z terenu Powiatu Sławieńskiego, Sławno 28 listopada 2013r.

5. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Sławieńskim na lata 2013-2017, przyjęty uchwałą Rady Powiatu z dnia 29 marca 2013r.
6. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Sławieńskim na lata 2015-2017, przyjęty uchwałą Rady Powiatu w Sławnie z dnia 28 sierpnia 2015r.
7. Program ochrony środowiska dla powiatu sławieńskiego na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022.
8. Dane z GUS, dotyczące powiatu sławieńskiego w latach 2012-2014.
9. Jakość życia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego, raport z badań, Szczecin 2014.
10. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 21 lutego 2012r.
11. Czubara T., Kowalewski M., Thurow R., Sytuacja kobiet na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim, Szczecin 2012r.
12. Pilecki B., Centra Integracji Społecznej jako instrument przeciwdziałania bezrobociu w województwie zachodniopomorskim, Szczecin 2011r.
13. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.
14. Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2013 dla województwa zachodniopomorskiego, Szczecin 2014r.
15. Region dla Rodziny, Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014-2020.
16. Aktualizacja i skuteczność pomocy społecznej w województwie zachodniopomorskim za rok 2014, Szczecin 2014r.
17. Dane z portalu samorządowego dotyczące powiatu sławieńskiego.
18. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony – miasta – obszary wiejskie, Warszawa lipiec 2010, dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r.
19. Strategia Rozwoju Kraju 2020, Warszawa wrzesień 2012, dokument przyjęty Uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 r.
20. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r.
21. społecznemu – nowy wymiar 2020, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki społecznej, Warszawa luty 2016r.

22. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, opublikowana w Monitorze Polskim poz. 378 z dn. 16- maja 2013r.,
23. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, opublikowana w Monitorze Polskim poz. 640 z dn. 18 czerwca 2016r.
24. Krajowy Program Reform Europa 2020, przyjęty przez Radę Ministrów dn. 28 kwietnia 2015r.
25. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, opublikowana w Monitorze Polskim poz. 121 z dn. 1 marca 2013r.
26. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa lipiec 2014r.
27. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, przyjęty uchwałą Rady ministrów z dnia 12 sierpnia 2014r.
28. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji, KOM (2010) 2020, wersja ostateczna, Komisja Europejska, Bruksela, 3.3.2010.
29. Nowy model zarządzania strategicznego rozwojem w Polsce, MRR, Warszawa 2012.
30. Morel N., Palier B., Palme J., Polityka społeczna jako inwestycja, Warszawa 2015.
31. Chabior A., Fabiś A., Wawrzyniak J., Starzenie się i starość w perspektywie pracy socjalnej, Warszawa 2014.
32. Pieńkosz J., Matejczuk A., Terapia i praktyka działania instytucji opieki w Polsce, Warszawa 2015.
33. Pieńkosz J., Matejczuk A., Funkcjonowanie instytucji opieki w Polsce, Warszawa 2015.
34. Szsrferberg R., Krajowy Raport Badawczy Pomoc i integracja społeczna wobec wybranych grup – diagnoza standaryzacji usług i modeli instytucji, WRZOS, 2014.
35. Błaszczyk K., Optymalizacja procesu świadczenia usług z zakresu pomocy społecznej przez samorządy, Szczecin 2012r.
36. Raport z realizacji badania jakościowego Instytucji Rynku Pracy, osób bezrobotnych i biernych zawodowo w ramach projektu systemowego pn. „Aktywizacja społeczno-ekonomiczna kobiet na poziomie lokalnym i regionalnym.”, Warszawa 2013r.
37. Grewiński M., Karwacki A., Innowacyjna Polityka Społeczna, Warszawa 2015.
38. Skowrońska A., Pomoc społeczna w obliczu katastrof i kryzysów złożonych, Warszawa 2014r.
39. Spicker P., Polityka społeczna-teoria, Warszawa 2014.

40. Spicker P., Polityka społeczna-praktyka, Warszawa 2014.
41. Rozwój przedsiębiorczości społecznej w regionie, Szczecin 2012r.
42. Peretiatkowicz-Czyż M., Todys P., Koman D., 22 kroki do strategii, standard tworzenia i aktualizacji dokumentów planistycznych z zakresu polityki społecznej.
43. Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A., Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, MRR, Warszawa 2012.
44. Kot T., Weremiuk A., Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, MRR, Warszawa 2012.